

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v ino-
zemstvu 140 — K letno.
Posamezna številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane,
razpise služb je plačati po 1 K za
vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste,
če se tiska enkrat . . . 2 K — vin.
dvakrat . . . 1 K 50
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 60 vin.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva
UJU ima članarino tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvu na-
ročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštnine.

I. Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvo Ljubljana.

Potek in sklep skupščine dne 3. in 4. septembra 1921 v Rogaški Slatini.

Rogaška Slatina, 5. sept.

Veličastno nas je sprejela in pogo-
stila Rogaška Slatina. Mnogo zborovani
imamo za seboj še pod firmo bivše Za-
veze, a zborovanje v Rogaški Slatini se
odlikuje nad njimi v notranjem zadovolj-
stvu vsakogar, ki se ga je udeležil. K
stvarnemu našemu delu so nudili tamoš-
nji prireditelji vse udobnosti tako glede
prenočišča, hrane in udobnosti, ki jih nudi
zdravilišče: častno so izvedli svojo na-
lego, svoj trud so na kronali z odkrito-
srčnostjo, ki se je zrcalila v njihovem
sprejemu in v gostoljubnosti, s katero so
nas postregali ves čas bivanja v prijaz-
nem kraju.

Ponos nas navdaja ob spominu na
skupščino in na naše disciplinirane vrste:
mnogo nam na dela v tem prijaznem kra-
ju, na vzvišenem prostoru, sredi med
gozdovjem, pod vinogradi stoječa stavba
z napisom »Učiteljski zdraviliški dom«,
ki je tudi plod našega organiziranega
dela in plod naših jasnih stanovskih smo-
trov.

Veličastnost je pa dal zborovanju
tudi ves nastop zborovalcev in jasni smo-
tri, s katerimi so prišli delegati na zboro-
vanje, točnost in stvarnost, s katero so
se odlikovale debate, vztrajnost in veli-
kotežnost, s katero je dobilo zborova-
nje izrazito in resno lice.

A še eno je, kar dviga to zborova-
nje pred preteklostjo in kar mu daje nai-
svečanejšo lice: to je državni čut, ki se
je v vsej svoji iskrenosti zrcalil ves čas
zborovanja in ki je dvigal prapor bodo-
čnosti visoko pred vrstami učiteljstva, ki
bo šlo za njim v prvih vrstah v boj za
narodno edinstvo in državno avtoriteto,
ki nam osvobodijo in realizirajo potem še
zažnje naše smotre velike jugoslovanske
misli.

Zborovanje širšega sosveta in odsekov.

Dne 3. septembra točno ob 10. uri
je otvoril tov. poverjenik Luka Jelenc v
zgodališki dvorani »Zdraviliškega doma«
sejo širšega sosveta in odsekov.

Navzoči so bili z malimi izjemami vsi
člani širšega sosveta in člani odsekov.

Poverjenik je odkazal odsekom do-
ste predloge, ki so potem o njih sklepali
in razpravljali do 17. ure popoldne, a
potem se je vršila zopet seja širšega so-
sveta z odseki, ki je trajala čez 20. uro.

Na tej seji se je razpravljalo o skle-
pih in predlogih odsekov in pripravilo
gradivo za skupščino naslednjega dne.

Pokrajinska skupščina dne 4. sept.

Svečana gledališka dvorana zdravi-
liškega doma je bila točno po 10. uri na-
bita polna, našli smo do 800 posetnikov,
razpoloženje je bilo živahno in svečano.

Skupščino je otvoril tov. poverjenik
L. Jelenc s sledečim nagovorom:

Naša lepa država, naša svobodna do-
movina se je oblekla v žalno obleko. Vsi
njeni prebivalci, od nebotičnega Triglava
doli do albanskih pečin, pa od deročega
Timoka do sinjega Jadranskega morja
žalujejo za očetom domovine, obkokujejo

kralja Petra Velikega Osvoboditelja in
Ujedinitelja.

Dne 16. avgusta letošnjega leta je iz-
dihnil v prijazni kraljevi vili na Topči-
derskem brdu poleg Beograda prvi Jugo-
slovanski kralj svojo veliko dušo.

Umrl je največji bojevnik svobode,
umrl kralj, kateremu so se ob koncu vi-
harnega življenja udejstili ideali, za ka-
terimi je hrepenel, za katere je delal in
trpel vse svoje življenje: dosegel je cilj,
ki si ga je bil postavil že v mladeniških
letih: združil je skoraj vse Srbe pod svo-
jim zezlom, osvobodil večino Hrvatov in
Slovencev izpod tujeja jarma ter vsa tri
plemena združil v mogočno enotno drža-
vo, in bil je njen kralj izvoljenec.

Danes ob I. pokrajinski skupščini slo-
venskega dela ljudskošolskega učiteljstva,
ko nam prav živo stopa pred oči njego-
vo veliko delo, ko uživamo sadove nje-
gove orjaške življenske dobe, se klanja-
mo pred njim z najglobljim spoštovan-
jem in občudovanjem. Zato vas vabim,
da zakličemo iz dna hvaležnih src: Več-
na, nesmrtna slava kralju Petru Velikemu
Osvoboditelju in Ujedinitelju! Slava! Sla-
va! Slava!

Umrl je kralj — živel kralj! V veliki
zalosti zaradi smrti prvega Jugoslov-
anskega kralja Petra Velikega Osvobodite-
lja se pa zaupno obračajo naše oči na
mladelega novega vladarja, na Nj. Vel. kra-
lja Aleksandra, ki mu je usojeno voditi
usodo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev. Ob današnji priliki izražamo ču-
stiva vdanosti in neomajne zvestobe do
novega vladarja z zagotovilom, da hoče-
mo izročeno nam mladino vzgojevati v
državnem smislu, v edinstvenosti in gojiti
ljubezen in vdanost do junaškega kralja
Aleksandra in do vse kraljevske rodovine
Karagorgjevičev.

Dajmo duška tem svojim čuvstvom
in zagotovilom ter vzkliznimo: Junaški
kralj Aleksander naj živi! Živio! Živio!
Živio!

Predlagam, da se pošlje na kraljevo
pisarno udanostna brzojavka. (Odobrava-
nje.)

Cenjena skupščina!

Pozdravljam Vas, odposlance okraj-
nih učiteljskih društev včlanjenih v naši
impozantni organizaciji, v UJU poverjeni-
štvo Ljubljana, ki ste se zbrali danes v
Rogaški Slatini na poziv širšega sosveta
na I. pokrajinsko skupščino.

Zbrali smo se, da pregledamo delo,
ki smo ga vršili od zadnjega delegacij-
skega zborovanja bivše Zaveze meseca
avgusta lanskega leta v Mariboru, da za-
vzamemo stališče v nekaterih važnih
osebnih in pravnih vprašanjih in zadevah
in da si začrtamo pot in program za delo
v bližnji bodočnosti.

V podrobnosti o delovanju naše or-
ganizacije v minuli dobi se ne spuščam,
povzeti hočete to iz tajnikovega poročila.

Zavzeti pa hočemo točno in jasno
stališče, razumljivo za vsakega, glede
učne uprave v naši državi, bodi li ista
centralistična ali avtonomna. Izzvati, iz-
siliti hočemo jasno in točno izjavo o tem
vprašanju, onih tovarišev, ki so drugač-
nega svetovnega nazora. Slepomišljenja
nekaterih tovarišev nočemo več trpeti
med nami o tem važnem vprašanju.

V nekaterih zadevah je treba da do-
sežemo jasnost v tolmačenju nekaterih
predpisov in naredb, in enotnost v postop-
anju in izvrševanju.

Rešiti moramo pereče vprašanje gle-
de pristopa »Društva meščanskega učitel-
jstva v Sloveniji« v »Udruženje Jugo-
slovanskega Učiteljstva«. Pri reševanju
tega vprašanja bodimo previdni in stvarni,
da ne zanesemo razdora v naše vrste.

Na seji širšega sosveta »Udruženja
Jugoslovanskega Učiteljstva« na binkoš-
ni torek letos sem ob koncu svojega na-
govora izrekel te-le besede:

Tovariši, tovarišice! Za nas in naše
šolstvo prihajajo silno važni, zgodovins-
ko važni časi. V najkrajšem času se bo
sklepal nov šolski zakon za vso državo,
ki bo odločil usodo učiteljskega stanu in
našega šolstva ne za eno, dve leti, more-
biti za več desetletij. Vse učiteljstvo stoj
pozorno na straži, da nam sovražniki
moderne šolstva ne zanesejo nazadnja-
skih načel v razvoj šolstva in da se ne
kratijo pravice našega stanu. Držimo se
gesla: Ničesar brez nas in preko nas!

Nadaljeval sem:

Pa še drug apel imam na Vas. Od
vzgoje naše mladine je odvisna srečna
bodočnost naše domovine. Vzgojujmo
našo mladino v državnem duhu, vcep-
ljajmo ji v nežna srca vdanost do naše
narodne kraljevske rodovine in ljubezen
do svobodne naše kraljevine. Pogumno, z
moško energijo stopajmo zunaj šole na-
sproti hujskačem proti naši edinstveni
državi, da v korenini zatremo vsak sepa-
ratizem, ta pogubonosni izrodek v naši
državi.

V tem duhu, s tem pozivom sem bil
otvoril sejo širšega odbora, v tem duhu
in s tem pozivom otvarjam zborovanje
I. pokrajinske skupščine.

Ponavljam svoj pozdrav odposlan-
cem: iskreno pozdravljam tudi vse druge
tovariše in tovarišice, ki se udeležujete
današnjega zborovanja.

Pozdravi skupščine in skupšinarjev.

Na predlog iz skupščine so bile od-
poslane sledeče brzojavke:

Kraljeva pisarna

Beograd.

Člani Udruženja Jugoslovanskega
Učiteljstva poverjeništvo Ljubljana zbra-
ni v Rogaški Slatini na I. pokrajinski
skupščini se klanjajo Vašemu Veličan-
stvu ter izražajo čustva vdanosti in ne-
omajne zvestobe do Vašega Veličanstva
in vse kraljeve rodovine.

Poverjenik: L. Jelenc.

Ministru Pribečeviću

Beograd.

Zaščitniku in velikemu prijatelju ljud-
sko in meščanskošolskega učiteljstva, mo-
gočnemu pospeševalcu in stvaritelju
moderne narodnega šolstva v državi
kliče na I. pokrajinski skupščini UJU po-
verjeništvo Ljubljana v Rogaški Slatini
zbrani slovenski del učiteljstva navdušen
živio in slava!

Poverjenik: Jelenc.

Pokrajinskemu namestniku, ministru

Ivanu Hribarju

Cerklje pri Kranju.

Prva pokrajinska skupščina učitel-
skega Udruženja zbrana v Rogaški Slati-
ni iskreno pozdravlja pokrajinskega na-
mestnika kot prvega predstavitelja po-
krajinske vlade po sprejetju ustavi poseb-
no pa kot znanega prijatelja učiteljstva z
željo, da se tudi na tem mestu zavzema
za interese šole in učiteljstva z enako
vnemo, kakor v preteklosti.

Poverjenik: Jelenc.

Dr. Ivan Tavčar

Visoko pri Škofji Loki.

Prva pokrajinska skupščina učitel-
skega Udruženja v Rogaški Slatini je so-
glasno sklenila, da izreka svoje čestitke
k 70-letnici in se klanja pred velikimi za-
slugami, ki jih ima jubilar za slovenski
narod.

Poverjenik: Jelenc.

Na skupščino so došli sledeči po-
zdravi:

Imenom ministra prosvete Svetozar-
ja Pribečevića in v svojem imenu prisr-
čno pozdravljam zbor, želeč njegovemu
delu najlepših uspehov.

Dr. Vekoslav Kukovec,

minister socialne politike.

Na skupščini zbrano učiteljstvo, pri
delu za dosego svojih visokih ciljev po-
zdravlja kot sobojevnike za povzdigo na-
rodne kulture in edinstvi ter državne misli
Jugoslovanski Sokolski Savez.

Glavni odbor Udruženja v Beogradu
bratski pozdravlja oduševljenje saradnika
na poslu narodnog jedinstva, agilne rad-
nike za napredak škole i učiteljskog rada.
Živela braća!

Podpredsednik Popović, Tajnik Petrović

Beogradsko povereništvo pozdravlja
bratsku skupščino i želi pun uspeh. Živeli!
Poverenik Sokolović, Tajnik Milošević.

Ustno so pozdravili skupščino:

Dr. Šter, ravnatelj zdravilišča je
pozdravil skupščino v imenu uprave, pov-
darjajoč, da smatra učiteljski stan kot
steber naroda, na katerem sloni usoda
naroda. Želi uspeha in pozdravlja v ime-
nu uprave: Dobrodošli!

V imenu občine pozdravlja učitel-
stvo župan g. Bizjak, povdarjajoč, da mu
je v posebno veselje in čast dejstvo, da si
je izbralo učiteljstvo Rogaško Slatino za
zborovanje in dejstvo, da si je učiteljstvo
postavilo v Rogaški Slatini svoj »Učitel-
jski zdraviliški dom«.

V imenu učne uprave pozdravi skup-
ščino višji šolski nadzornik tov. Gangl:

Nimam sicer nobenega posebnega
pooblastila, ali vendar čutim svojo dolž-
nost, da Vas pozdravim imenom učne
uprave. Po dolgih letih trpljenja je kon-
čno mogoče pozdraviti tudi v imenu učne
uprave organizirano učiteljstvo. Eno željo
imam, da se vse, kar je dobrega in resno
mišljenega, zgrne v našo organizacijo.
Iz te želje pa izvira ukaz, da vsak, kdor

se priznava za državnega učitelja mora delovati na to, da se ohrani naša jedinstvena in nerazdružena država Srbov, Hrvatov in Slovencev. (Burno pritrdjevanje.) Kdor je drugega mišljenja, ta izključuje sam sebe iz vrst narodnega učiteljstva. Sodba ljudstva bo obsodila vsakogar kdor dela proti edinstvenosti. V tem smislu delujmo vsi navzoči in nenavzoči, ki niso mogli priti sem, kot revolucionarji jugoslovenske misli, ki nai si grade svobodno pot tja, kjer trpe naši bratje pod tujim larmom: delujmo kot revolucionarji jugoslovenske misli da osvobodimo svoje brate preko me! Ne ta rod, drugi rod izvede to veliko misel. Delujmo na to dvigamo vero v sebe. Oni, ki govorijo, da nai bodo Slovenci zase in Hrvatje zase, ubilaio naše jedinstvo in našo bodočnost. To so naši sovražniki s krinko jugoslovenstva, zato moramo nastopati proti separatizmu in separatistom. Ali ne le za jugoslovenstvo, delati moramo za splošno slovansko vzajemnost. Že Prešeren je pel: »Največ sveta otrokom sliši Slave«: delujmo na to, da se v polnem roku uresniči ta doba. Lahko rečemo, da ako ne bo učiteljstvo prožeto z duhom slovanske vzajemnosti, lahko likvidiramo svojo bodočnost. Ali mi hočemo delati za bodočnost, veličino in moč jugoslovenstva in slovanstva sploh za moč in bodočnost naše jugoslovenske in velike slovanske domovine. (Navdušeno pritrdjevanje.)

Med tem so prišli v dvorano trije ruski učitelji ki se mude v Rogaški Slatini: Aleksander Abramcev, Gregorij Safronov in Konstantin Kuzmin-Karavajev. Bili so pristočno pozdravljeni. Pozdravili so skupščino v imenu ruskega učiteljstva, izražajoč željo, da jim bo skoro usojeno vrniti se v urejeno svojo domovino, kamor ponese glas o iskrenosti in delu jugoslovenskega naroda in kjer bodo delovali za stanovsko vzajemnost in vzajemno realizacijo velikih slovanskih idej.

V spomin umrlih stanovskim prvoboriteljem.

Poverjenik tov. Jelenc se dvigne raz sedeža in povzame zopet besedo:

Predein preidemo na dnevni red, nam narekujejo hvaležna srca, da se spominamo umrlih svojih tovarišev. Nemila smrt je v minuli upravni dobi kruto posegla v naše vrste.

Dne 2. januarja letos je umrl Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju. Izvrsten tovariš, neumoren delavec na šolskem in prosvetnem polju, soustanovitelj naše bivše divne Zaveze.

Dne 10. februarja letos pa je zatisnil v Zagrebu za večno oči Davorin Trstenjak, šolski ravnatelj in okrajni šolski nadzornik. Davorin Trstenjak je bil hrvatskemu delu učiteljstva drugi Popović. Plodovit pedagoški pisatelj, kremenit značaj, sam po rodu Slovenec, je bil velik prijatelj slovenskemu plemenu: bil je obče priznan voditelj hrvatskega učiteljstva, ki ga tako zelo pogreša v sedanjih razdrapanih hrvatskih razmerah.

Vabim Vas, da zaključimo tema dve našina velmožema: Nesmrtna slava!

Tajniško poročilo.

Po tem uvodu je skupščina prešla na dnevni red in je poročal strokovni tajnik tov. Rud. Dostal o delovanju poverjenišva Ljubljana od 28. avgusta 1920. Poročilo smo prinesli v zadnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

O tajniškem poročilu se je razvila precej obširna debata, ki je zadevala v prvi vrsti vprašanje znižanih draginskih doklad omoženim državnim uradnicam in predlog, da nai se zadnji načrt šolskega zakona, ki so ga izdelali zastopniki učiteljstva v Beogradu, da natisniti v »Učit. Tov.« in s tem v razpravo okrajnim učiteljskim društvom.

Predlog, da se natisne načrt zakona je bil odklonjen iz ozira, da bo ta načrt še večkrat predelan in se natisne rajše načrt, ki bo končno predložen od ministrstva poslanski zbornici. Vendar nai bo organizacija pazno na braniku, da uveljavi svoja načela v zakonu.

Poročilo blagajnika.

Tov. Luznar je podal blagajniško poročilo, ki je razvidno iz bilance, objavljene v »Učit. Tov.« že pred skupščino.

Iz blagajniškega poročila posnemamo, da je imela organizacija lansko leto nad 117 tisoč dolga, ki ga je letos vsega poravnala. Pasivni so bili vsi listi, in sicer: »Učiteljski Tovariš« za 16.740 kron, »Popotnik« za 30.858 K in »Zvonček« za 68.281 K.

Z veseljem in odobrue je vzela skupščina na znanje poročilo blagajnika, da se je naravnost kavalirsko izkazala namram organizaciji »Učiteljska tiskarna« in ne načelnik tov. Ivan Bernot, ki je duša tega našega stanovskega podjetja. Če ne bi bilo tiskarne, bi morali prejenjati z listi, tako je pa dolge poravnane.

Blagajnik predlaga:

1. Ugodi nai se zahtevi otroških vrtaric in učiteljic ženskih ročnih del, da se jim v zameno za »Popotnika« dovoli »Zvonček«. (Sprejeto.)

2. Upokojenemu učiteljstvu nai se dovoli znižati članarino, za kar so zaprosili. (Sprejeto.)

Tov. Zdravko Kovač poroča, da je pregledal z ostalimi pregledovalci račune in jih našel v popolnem redu, zato predlaga absolutorij. (Sprejeto.)

Rezervni sklad.

Tovariš Ivan Petrič poda poročilo o stanju rezervnega sklada, ki je imel 23.000 kron dohodkov in 14.000 K izdatkov ter poroča o podrobnih izdatkih za pretečeno leto.

Tov. Cvetko predlaga, da okrajna učiteljska društva skušajo dobiti redne mesečne dohodke rezervnemu skladu s tem, da uvedejo redno prispevanje, kar nai delegacije predlagajo pri okrajnih društvih.

Delegati so uvideli veliko potrebo rezervnega sklada za organizacijo ki bi brez istega težko dosegala tako krasne uspehe, kakor jih dosega sedaj.

Tov. Pulko poroča, da je s pregledovalci računov našel račune rezervnega sklada v redu in predlaga absolutorij. (Sprejeto.)

Proračun za leto 1921/22.

Blagajnik, tov. Luznar predlaga v odobritev sledeč proračun:

Za »Popotnika« 138.200 K, »Učit. Tovariša« 195.400 K, »Zvonček« 20.000 K, poverjenišvo UJU 36.000 K, centrali UJU v Beogradu 96.000 K.

Dohodkov 500.000 K, stroškov 491.600 K, prebitok 8400 K.

Stavi predlog: Z ozirom na poravnane primanjilja lanskega leta predlaga, da nai ostane dosedanja članarina. (Sprejeto.)

Nato je bil tudi proračun sprejet.

Društvo učiteljstva meščanskih šol in UJU.

Tov. Gnuš je potem razpravljao o sprejemu »Društva učit. meščanskih šol« v UJU ter izvajal sledeče:

Dne 13. februarja t. l. se je vršil v Celju ustanovni občni zbor »Društva meščansko-šolskih učiteljev za Slovenijo«, katero je po ustanovitvi prijavilo svoj pristop k Uduženju jugoslovenskega učiteljstva poverjenišvo Ljubljana in dne 17. maja t. l. je sklepal širji sosvet na svoji seji v Ljubljani o sprejemu.

Udeležencem te seje je še gotovo v živem spominu dolgotrajna, vsled posebne ostrine tu in tam za poslušalce zelo mučna debata, ki se je bila razvnela pri dotični točki dnevnega reda.

V prepričanju, da želi večina navzočih najti izhod, kako ublažiti debato in pomiriti razburjene duhove, sem stavil takrat naslednji od zborovalcev tudi sprejeti predlog:

Širji sosvet za sklepanje o tej zadevi ni kompetenten, zato nai se nadaljnji ukrepi prepuste delegaciji, v centrali UJU nai se na izposluje, da se v bodoči načrt izpremembe pravil Uduženja vne-se določba, ki bo dala prostora učiteljstvu meščanskih šol v UJU kot samostojnemu društvu.

Priznavam, da je imel ta moj predlog predvsem namen, zabraniti grozeči razkol in napraviti konec debati, ki je že bila izgubila na stvarnosti ter grozila postati osebna, nadalje nuditi okrajnim učiteljskim društvom priliko, da o stvari razmišljajo in dajo svojim delegatom navodila, kako stališče nai v zadevi zavzamejo, kar bo glasovanje »za« ali »proti« olajšalo.

Povdarjam pa, da je bila zame že takrat stvar jasna. Določba § 4. pravil UJU, ki se glasi: »Osnova Uduženju so okrajna učiteljska društva, ki se upravljajo po svojih pravilih, sestavljenih po bistvu teh pravil« in § 5.: »Člani Uduženja so okrajna učiteljska društva, članstvo teh je članstvo Uduženja« je tako jasna, da je izključen vsak dvom o razlaganju pravil. Iz besedila teh dveh točk za našo centralno organizacijo veljavnih pravil sledi jasno, da morejo in smejo biti sprejeta v Uduženje le okrajna učiteljska društva, vse drugo je nedopustno dotle dokler se ti dve točki ne izpremenita.

O priliki letošnjega v mesecu juliju se vršечеge zborovanja »Saveza hrvatskih učit. društev« sem poskusil spraviti zadevo pred glavni odbor Uduženja. Toda vsled razmer, ki vladajo med učiteljstvom na Hrvatskem, se vprašanje nai moglo načeti in to zato, ker se je propagatorij ideje skupne in enotne stanovske organizacije kmalu posrečilo, pridobiti le na podlagi sedanjih pravil večino za razpust »Saveza« in pristop k Uduženju. Vsak najmanjši poskus izpremembe pravil bi bil tudi mnogoštevilnim separatistom in strastnim brezobzirnim nasprotnikom Uduženja orožje, s katerim bi se jim bilo posrečilo preprečiti ujedinjenje.

Po obstoječih zakonih je meščanska šola le višja stopnja ljudskih šol in težko bi bilo dokazati, da bi okrajna učiteljska društva — kot stanovske organizacije — ne mogla zastopati vsega ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva v stanovskih zadevah. Da so si na ustanovili meščanskošolski učitelji svoje ožje — strokovno društvo, ta korak pa smo bili gotovo pozdravili vsi z odkritim veseljem.

Ker želimo da vlada v naših vrstah sloga da ostane naša organizacija krepka, da se zabrani vsak separatizem, vsako podcenjevanje, preziranje in omalovaževanje med nami, ker je v interesu vsega učiteljstva, da se ravnamo v svoji organizaciji strogo principov izraženih v pravilih UJU, ker ne bi radi pogrešali v svoji sredini, na svojih sestankih in zborovanjih naših najvrlejših tovarišev, ker vemo, da je skupna stanovska organizacija le v prid tako ljudskemu kakor meščanskošolskemu učiteljstvu, je treba, da vztrajaj slednje v okrajno učiteljskih društvih, vsled česar stavim in prosim, da se sprejme nastopi predlog:

»Pokrajinska skupščina Uduženja jugoslovenskega učiteljstva — poverjenišvo Ljubljana smatra »Društvo meščanskošolskih učiteljev za Slovenijo« kot ožje strokovno društvo, zato izraža željo, da nai ostanejo posamezni člani tega društva v smislu pravil UJU v onem okrajnem društvu, v katerem so bili že včlanjeni.

Pri sestavi poslovnika za UJU pa se nai oziir na to, da dobe ožja strokovna društva posameznih kategorij (t. j. društvo mešč. učiteljstva, otroških vrtaric, učiteljic žen. ročnih del in enakih društev) svoje zastopnike v ožjem in širšem sosvetu UJU — kjer zastopajo sklepe svojih društev in poslušajo kot referenti v zadevah svoje stroke in kategorije.

Debata o tem vprašanju se je dotikala vseh stališč, ki so bila zavzeta že v stanovskem listu od ene in druge strani.

Iz nje povdarjamo le stališče predsednika »Društva učit. mešč. šol« tov. Humeka, ki je med drugim povdarjal, da se je društvo ustanovilo le zaradi mešč. šol in njih razvoja, ne pa zaradi plač. Povdarjal je, da učit. meščanskih šol ni izstopilo iz okrajnih učit. društev in je tudi plačalo članarino za vse leto. Izjavlja pa sledeče: Ob priliki ankete glede meščanskih šol, na kateri bodo zastopniki mešč. šol iz vse države, se bo razmotrivalo vprašanje meščanskih šol in potem glede organizacije. O tem sklepu bo poročal svojemu društvu, ki bo potem imelo sklepati o nadaljnjem stališču.

Poročevalec tov. Gnuš povdarja, da je bil njegov predlog posredovan, predlog, da se ž njim ugodi meščanskošolskemu učiteljstvu; ono lahko doseže na tej podlagi kar hoče in želi, za seboj ina vedno močno oporo, ljudskošolsko učiteljstvo, t. j. večino in maso učiteljstva, ki ga bo vedno podpiralo v njihovih zahtevah in vprašanjih; želi pa, da tudi meščanskošolsko učiteljstvo ne zapusti naših vrst in se ne separira od okr. učit. društva in se tudi ono i nadalje interesira za naša vprašanja ter ostane solidarno, kar bi z izločitvijo iz okr. učit. društev ne bilo. (Nato je bil predlog poročevalca z odobravanjem soglasno sprejet.)

Odmor.

Ob 13. uri je poverjenik prekinil zborovanje, ki se je nadaljevalo ob 15. uri in je trajalo do 19. ure na večer. Posebno vesel pojav je bilo dejstvo, da je bila gvorana popolnoma enako polna kot dopoldne in so zborovalci vstrajali do zadnjega hipa polnoštevilno na svojih mestih in se udeleževali razprav.

SKLEPI POKRAJINSKE SKUPŠČINE.

(Sprejeti predlogi odsekov in širšega sosveta.)

Stanovsko in šolsko-politiške zadeve.

Sorodstvo pri nameščanju: Ukine nai se zadnji odstavek odredbe višjega šolskega sveta z dne 10. 6. 1919 št. 8070 glaseče se: Okr. in mestni šolski sveti nai pazijo, da se ne bodo hkratu nastavliali

na eni in isti šoli oče — učitelj, ali oče in mati, oba učitelja ali hkrati tudi sin — učitelj ali hči — učiteljica. I.e proti učiteljskim zakonskim dvojicam nai pomisleka.

Za upokojeno učiteljstvo: Pokojnina vsega upokojenega učiteljstva se nai izenači, ker so sedanje življenjske razmere za vse naše učitelje — veterane, bodisi za stare upokojence ali zdaj v pokoj stopivše — enako težke.

Nameščanje: Pokrajinska skupščina se izreka za nameščanja kompetentnim potom, katera oblika je za šolo in učiteljstvo primernejša in proti namestitvam ukaznim potom.

Kompetenca učit. z dosluženi leti: Nad število let službujoči učitelji (ice) nai se upoštevajo pri kompetenci le v izrednih slučajih t. j. le na domačem zavodu.

Omožene učiteljice-voditeljice: Omoženim učiteljicam voditeljicam nai se ne poverijo mesta voditeljic, le v izrednih primerih nai se upošteva taka kompetenca.

Nemškutarenje med učiteljstvom: Skupščina vzame tozadevni odlok okr. š. sveta na znanje in ga priporoča okr. učit. društvom v radikalno izvedbo.

Krajni šolski sveti: Skupščina pozdravlja namero novega šolskega zakona, ki predvideva namesto krajnih šolskih svetov krajevne šolske odbore, v katerih bo prišel zastopnik učiteljstva do večje veljave in bo torej tudi lažje za šolo zagotavljati vse stvarne šol. potreščine.

Dokler pa krajni šolski sveti še niso ukinjeni, nai se uveljavlja dosedaj zakonito pot pritožbe na okrajne šolske svete, da primerno oskrbujejo šolska poslopja in skrbje za stvarne šolske potreščine.

Politična gonja proti šoli in učiteljstvu: Skupščina najodločnejše obsoja politično gonjo proti šoli in učiteljstvu ob volitvah in vseh drugih prilikah. Obžaluje, da merodajni faktorji ne uporabljajo vseh sredstev za obrambo šole in učiteljstva, kakor jasno izpričuje slučaj Velika Dolina in sedaj napad v »Slovenskem Gospodarju«.

Zahtevamo od pokrajinske vlade, od višjega šolskega sveta in ministrstva prosvete, da se z vsenimi silami zavzemajo za varstvo šole in učiteljstva ter ga ščitijo proti vsem napadom in mu dajo zakonito varstvo.

Ta apel navzgor pa nai dovolj! Iskati moramo pomoči tudi v samobrambi. V to svrhu se ustanovi obrambni odsek po vzgledu Rechtsschutzstelle, kakor jo je imelo štajersko učiteljstvo in se je ista izvrstno obnesla.

V odsek so izvoljeni: poverjenik, strokovni tajnik in tov. Knaflič. Vsi trije nai še v vsakem potrebnem slučaju pritegnejo kot konsultanta odvnetika.

Proti »Slovenskemu Gospodarju«, ki je psoval učiteljstvo s »špijoni« in ga obdolževal ovaduštva in vohunstva v prid davčnim uradom, vlože vse učne moči utemeljeno obtožbo. Pooblastila so vpsolati nadučitelju Knafliču Radoslavu v Radvanje pri Mariboru.

Delo za naraščaj: Našemu naraščaju nai posveča organizacija vso pažnjo. Poverjenišvo nai da vsem učiteljskimom 3. in 4. letnika naše liste, posebno »Učit. Tovariša« na razpolago. Ljubljansko in mariborsko učiteljsko društvo nai izvolita posebni odsek, ki poskrbi za najožji stik med učiteljskimi in učiteljstvom in preskrbi sobo za sestanke, knjižnico pevske vaje, predavanja, telesne vaje in drugo. V gnotnem oziru nai prispevajo vsa učiteljska društva. Na počitnicah nai učiteljstvo v vsakem kraju skuša pritegniti učiteljsčnike nase in za prosvetno delo. Posebno se pa povdarja reformo učiteljske izobrazbe na učiteljskih, ki nai se čimpreje izvede.

Dostop k skupščinam: Pristop k zborovanju pokrajinske skupščine je dovoljen le članom naše organizacije in po predsedniku skupščine vpeljanim gostom.

Petje narodnih himen: Državna himna »Bože pravde« nai se poje izključno v srbskem originalu. Za »Lepo našo domovino« je slovenski tekst prikladnejši in lepši in tako udomačen, da nai velja enako kot original.

Petje državne himne v slovenskem jeziku se smatra kot demonstrativen separatističen čin.

Sprejem članov Slomškove Zveze v UJU: Z ozirom na številne prijave članov Slomškove Zveze v okrajna učiteljska društva je zavzela skupščina sledeče stališče: Vsakega tovariša in tovariščo, ki predloži pismeno izjavo, da je izstopil(a) iz Slomškove Zveze in prosi za sprejem v UJU je sprejeti. Vendar pa nai skupščina zadovoljna s polovičarskim članstvom na papirju, ki se v delovanju ne bi strinjalo z našimi stanovskimi težnjami in stremljenji. Hočemo celih tovarišev, posebno da se obvezno udeležujejo naših zborovanj.

Enako pa velja obveznost zborovanj za vse člane, ki morajo svojo odsotnost vsikdar opravičiti.

PEDAGOŠKO-DIDAKTIŠKE ZADEVE.

Glavne počitnice: Glavne počitnice naj se uredi enotno in sicer skupno z srednjo šolo.

Pogoj za sprejem v učiteljske: Dijaki, ki so dovršili z dobrim uspehom 4 razrede gimn., morejo vstopiti na učiteljske le, če napravijo prej izpit iz opisne geometrije v obsegu snovi za 4 r. realk ali 4 r. mešč. šol, in tudi izpit iz prostoročnega risanja, ako se tega predmeta ni so učili.

Čimprej na se uredi enotno izobrazbo za sprejem na učiteljske.

Diapozitivi za šole: Ministrstvo prosvete naj založi več serij diapozitivov iz najrazličnejših strok, predvsem pa propagandnih in naj skrbi za zadostno število skioptikonov, da bodo predavanja uspešnejša in bolj zanimiva. Vsak okraj imej svoj skioptikon. Da se predavanja kar najbolj razširijo, naj se predavatelje primerno nagradi. Pritegnejo naj se k podrobnemu narodnemu delu tudi uradniki vseh strok, podreduje se prosvetnim odborom in naj predavajo v svojih strokah.

Pouk o kmetijstvu na učiteljskih: Pouk o kmetijstvu na moških učiteljskih naj se poveri strokovnjakom; teoretični pouk naj se naslanja na intenzivne praktične vaje v delu. Nujna potreba tega rezultira že iz dejstva, da so učitelji obvezni v kmetijskih nadaljevalnih tečajih ter oskrbujejo šolske vrtove, kar je brez zadostnega strokovnega znanja nemogoče. Istotako naj se na ženskih učiteljskih vrši teoretiški pouk, da bodo učiteljice kolikor toliko usposobljene za to stroko. — Priporočajo se učne slike iz kmetijskega prirodznanstva, ki jih je sestavil nadučitelj Josip Lapajna. (Izročje se tisku.)

Gospodinski in vzgojevalni tečaji: Obči in strokovni naobrazbi naših kmetijskih deklet je posvečati več pozornosti in umevanja njih teženj. V to svrhu se predlaga:

1. Osnovne šole naj se po možnosti razširjajo; izobrazba v njih bodi splošna. V vseh večjih krajih pa je ustanoviti stalne gospodinske šole, ki tvorijo Matico za gospodinske tečaje. V gospodinskih šolah v prvi vrsti, a tudi v tečajih naj dobe dekleta kar najširšo občo in strokovno izobrazbo. Posebanje gospodinskih tečajev, ki jih je smatrati za nredhodne obveznih nadaljevalnih šol, bodi obligatno za vse iz šolske obveznosti izstopivše deklice do 16. leta.

2. Te nadaljevalne šole pa ne morejo stopiti na mesto takozvanih ponavljalnih šol, ki se obče morajo nemudoma ukiniti.

3. Učne načrte, vsebujoče strokovno in svojemu namenu služečo občo nadaljno izobrazbo, naj sestavijo tozadevni strokovnjaki.

4. Za vzdrževanje gospodinskih šol prispevati vlada in stavi v to svrhu primerno vsoto v svoj vsakoletni budget.

5. Gospodinske tečaje in šole vodijo strokovno izobražene učiteljice.

6. Honoriranje za poučevanje je zenačiti z onim na obrtno in trgovskonaljevalnih šolah.

Kmetijsko nadaljevalni tečaji: Kakor je skrbeti za občo in strokovno naobrazbo naših kmetijskih deklet, tako je z ustanovitvijo analognih poljedelskih in gospodarskih šol in tečajev posvečati pozornost obči in strokovni izobrazbi kmetijskih fantov.

ČASNIKARSKO - KNJIŽEVNE ZADEVE.

Društvena poročila v Uč. Tov.: Objavljati se primeren poziv in navodila za poročevalce o društvenih zadevah za Uč. Tov.; poročevalce same se pa opozarja na to, da naj omeje opise zborovanj samo na društvene sklepe in na debato in drugo je v toliko, kolikor to zadeva splošno učiteljsko in v informaciji nenavzočim članom okr. učit. društev.

Mladinski listi: Ustanovitev novega mladinskega lista se ne priporoča, ker za enkrat zadoščajo sedanji mladinski listi in bi novi mladinski listi ne našli trga; pod sedanjimi cenami bi brez državne subvencije bil vsak cen mladinski list pasiven — kakor je Zvonček. — Poverjenstvo UJU naj deluje na to, da se vsebina »Zvončka« in njegova raznolikost pomnoži in istotako naj učiteljsvo pomnoži agitacijo za list v šoli. — Glede gnotnega stanja »Zvončka« opozarjamo na tozadevno poročilo blagajnika (organizacija daje list mnogo pod svojo ceno) in naj deluje poverjenstvo UJU na to, da se ohrani dosedanja cena lista, in to deloma z žrtvijo organizacije, oziroma naj UJU pov. Ljubljana izposluje od države primerno podporo za »Zvonček«, pri Učiteljski tiskarni naj pa izposluje kake olajšave. — Opozarja se pa na to, da neredno izhajanje lista ubija v mladini veselje do lista.

Učila in tiskovine za šole: Tvornico učil in Učiteljsko tiskarno naj se pozove, da izda in založi: vse umetniške slike iz »Zvončka« na posebnem, boljšem papirju, da se lahko porabijo kot učilo in steaske slike; slike pokrajin in pokrajinskih glavni mest naše kraljevine in najvažnejših zgodovinskih dogodkov vseh narodov SHS (n. pr. ujedinjenje, Kosovo polje itd.), v obliki starih umetniških tiskov (za uporabo kot stenske slike) svečane govore ob najvažnejših zgodovinskih priložnostih (n. pr. ob priliki proglasitve ujedinjenja, ob priliki otvoritve narodne skroščine itd.); državne in pokrajinske zastave in državni grb v barvah; dopisnice, nakaznice, sprejemnice, čerke itd. za šolsko uporabo.

Učiteljsvo naj se pa pozove, da pošilja podjetjem vzorce, skice in modele ter primerne iniciativne nasvete v tem oziru.

Okrajne učiteljske knjižnice: Okrajne učiteljske knjižnice tvorijo pod sedanjim upravo mrtve kapital. Poverjenstvo UJU naj da to vprašanje v razpravo okrajnim učiteljskim društvom, ki naj predlagajo na kak način bi se preustrojilo upravo teh knjižnic, da bi donasale več koristi učiteljsvu — in kar se tiče leposlovnih knjig — morda tudi širši javnosti.

Šolski odri: Šolski odri in uprizarjanje raznih igrice in dramatičnih nastopov potom šole se je zelo razširilo. Učiteljsvu pa primanjkuje izbire gradiva, igre in nastopov. Poverjenstvo naj razpiše primerne nagrade za spisovanje, prevoje in zbirke takih spisov in jih potem izda v primernih malih zvezkih, kot nadaljevanje Jan Legove knjižnice. Razpis naj se glasi tudi na eno in večglasne spevoigre in za rajalne nastope; ter da izda poverjenstvo najprej seznam tozadevnih spisov, ki so sedaj na razpolago.

Gospodarske zadeve

Javno priznanje »Učiteljski tiskarni«.

Skupščina izreka najtoplejšo priznanje upravnemu svetu Učiteljske tiskarne za izdatno podporo, za vzdrževanje strokovnega tajništva, za visoke popuste pri tisku naših listov in za pripustitev prostorov za strokovno tajništvo in uredništvo »Učit. Tovarša« in za upravištvo vseh, treh listov.

Vse učiteljsvo organizirano v UJU pozivamo, da naj podpira Učiteljsko tiskarno na ta način, da naroča vse svoje in vse šolske tiskovine in potreščine direktno pri Učiteljski tiskarni.

Čimboli bomo podpirali lepo napredujoče podjetje, temvečjo korist bo imela od nje naša organizacija.

Brezobrestno posojilo Učiteljskemu konviktu. Pozove se organizirano učiteljsvo, da podpiše čimveč deležev brezobrestnega posojila za konvikt.

Na skupščini je bilo podpisane 68.000 K posojila.

Cene šolskih knjig: Ker so cene nekaterih šolskih knjig previsoke, naj se določajo dogovorno s prosvetnim odborom.

Šolske in dobrodelne prireditve oproščene davka: Vloga je v teku s strani strokovnega tajništva.

Aktivitetne doklade za učiteljsvo: Z ozirom na člen 33. odst. 4 zak. o nar. šolah z dne 23. julia 1919, ki zagotavlja učiteljsvu brezplačno stanovanje in kurivo, oziroma primerno odškodnino za to, vztraja učiteljsvo pri svoji zahtevi po aktivitetni dokladi, ki jo predvideva zakonski načrt, ki pride v doglednem času pred narodno skupščino.

Dnevno poročilo učitelje: Skupščina priznava krivico, ki se je izvršila poročenim učiteljicam; prizadeto je pri tem vse državno uradništvo in je poprava mogoča le pri izdajanju nove naredbe o dražinskih dokladah.

Članarina poročenih učiteljic: Skupščina se je izrekla proti znižanju članarine poročenim učiteljicam in jih poziva, da se v organizaciji nadalje bore za svoje zahteve.

Stanovska glasila in učiteljski pari: Obveznost stanovskih glasil ostane; zamenjava v večjem obsegu je nemogoča, sicer naj se zamene ukinejo.

Ugodnost na železnicah: Učiteljsvo uživa iste ugodnosti na železnicah kot drugi državni uradniki.

Počitniška potovanja: Glede počitniških potovanj je stopila organizacija v stik s Ferijalnim Savezom.

Ustanovitev glasbenega odseka.

Pokrajinsko poverjenstvo UJU v Ljubljani ustanovi poleg doslej obstoječih 4 odsekov še glasbeni odsek.

V ta odsek voli današnja delegacija naslednje priznane glasbenike iz učiteljskih vrst: Adamič Emil, Družović Hinko, Ivanec Ferdinand, Marolt Franc, Kosi Anton, Pavčič Josip, Pregelj Ciril, Rapč Andrej, Zirovnik Janko.

Poverjenstvo razpiše v najkrajšem času za najboljšo venčke dvo- in troglasnih narodnih in ponarodelih slovenskih, hrvaških in srbskih pesmi s spremljevanjem klavirja nagrade po 300, oziroma po 200 dinarjev.

Dosle venčke ocenjuj posebni žuri na običajen način. Razpisi naj se pošljejo stanovsko-političnim glasilom in pedagoškim revijam, ki jih izdajajo poverjenstva UJU.

Kako prazni šola državne praznike.

Vsestransko temeljit referat o tem vraščanju je podal tov. Luznar. V celoti ga priobčimo v eni prihodnjih števil.

Skupščina je sprejela sledečo resolucijo, ki jo naj poverjenstvo uveljavi:

Verske vaje, katere je učiteljsvo dolžno nadzorovati so: začetek in konec šolskega leta; prejem sv. zakramentov v sporazumu s šolskim vodstvom. — Državni prazniki naj se praznujejo v šoli s skupnim sodelovanjem vsega učiteljsva po prazniku primernem sporedu. Cerkev naj se primora, da šola lahko praznuje državne praznike s sv. mašo.

Izvenšolsko delo učiteljsva na prosvetnem polju.

O tem predmetu je razpravljalo zelo zanimivo tov. Črnač. Le žal, da čas ni dovolil mu razširiti zanimivo poročilo, ki ga bomo skušali pa primesti v našem glasilu.

Ali naj bo učna uprava v naši državi centralistična ali avtonomistična.

Ta referat tov. Mervica je radi pomanjkanja časa (dverana je bila oddana) moral odpasti in ga prinesemo zato v eni prihodnjih števil v tisku.

Z viharim navdušenjem je bila pa sprejeta sledeča resolucija:

Slovensko učiteljsvo zbrano na pokrajinski skupščini poverjenstva UJU v Ljubljani dne 3. in 4. sept. t. l. v Rogaški Slatini se izreka vnovič, in to pred celokupno politično javnostjo, za centralizacijo vse šolske uprave.

Zanjo se je izreklo učiteljsvo ponovno v svojih glasilih, zanjo se izreka v svojem šolskem načrtu. Vzrokov ne navaja več; izjavlja pa, da izdaja to iz globokega prepričanja nvažno življenje, ker je le s tem zagotovljen napredek šolskega. Hoteč dvigniti narod kulturno na tako stopnjo omike, da mu bo mogoče uspešen konkurenčni boj s sosedi, ki ga ohajajo, smatra, da doseže ta smoter najlažje s centralizacijo šolstva.

S centralizacijo osvobodijo šolstvo škodljivih lokalnih in strankarskih vplivov in mu poda močno oporo k dvigu v ideji popolnega državnega in narodnega edinstva, kakor tudi v enotni etični vzgoji, zgrajeni na medsebojni toleranci.

Izreka se pa v notranjem šolskem razvoju za princip največje demokratičnosti in svobodnega razmaha, toda vse v okviru ene strehe, epega doma, v harmoniji in slozi z brati tu in preko Kolpe, Save in Drine.

Radi enotnosti države in iz želje, da se ta okrepi, z željo, da postane tudi učiteljsvo poklicu primerno upoštevan faktor, ki se ga ne bo omalovaževalo kot v preteklosti, se izreka za centralizacijo.

Vse za narodno in državno edinstvo, to je naše geslo, zato z mirnim srcem kličemo v svet to svojo voljo in odklanjamo vsako šolsko avtonomijo kot izrodek nezdravih političnih razmer pod krinko demagoškega separatizma. (Sprejeto z viharim navdušenjem.)

Predsednik je zaključil nato zborovanje, nakar je zbrano učiteljsvo zapelo državno himno »Bože pravde« ter s tem slovesno povzdignilo dobro uspešno zborovanje.

RUDOLF ŽNIDARŠIČ:

O smernicah in organizaciji našega prosvetnega delovanja.

(Referat na učit. zborovanju na Rakeku.)
Že pri zadnjem zborovanju našega društva smo imeli priliko slišati bodrilne besede našega vrlega tovariša nadzornika Kabaja, ki nam je navdušeno govoril o potrebi našega izvenšolskega delovanja. Sprejel se je tudi soglasno predlog, da se morajo še v teku šolskega leta za vsak šol, okoliš ustanoviti prosvetna društva. Smatram ta sklep kot velevažen mejnik v kulturni zgodovini našega okraja.

Popolnoma odveč se mi zdi razlagati vam o pomenu in važnosti izvenšolskega delovanja, opozoril bi vas pa rad na nekatere pojave, ki nam pojasnujejo mnenja neučiteljskih krogov o tej velevažni panogi kulturnega dela. V prvi vrsti moram omeniti našo osrednjo vlado in njene predstavitelje v Beogradu. Konstatiram, da smo bili poleg vojaštva prvi Prečani, na katere se je naša nova država s hvaležnostjo spomnila, regulirajoč nam naše prejemke; dala pa nam je ta priboljšek v trdni veri, da bomo svoje, pred vojno tako uspešno započeto delo nadaljevali še z večjo vnemo. Popolnoma v našem duhu se naša vlada krepko zavzema za širjenje prosvete. Tudi naš poverjenik dr. Skaberne se je že ob svojem nastopu, kakor tudi kasneje še večkrat zavzel, gotovo v popolnem soglasju z osrednjo vlado, prav odločno stališče v tem oziru, povdarjajoč, da se bode odselej pri kvalifikaciji učiteljsva najbolj upoštevalo izvenšolsko delovanje. — Pač dovolj jasna izjava! Da se tudi naše resnejše časopise za to zavzema, je itak že splošno znana stvar.

Vsi ti glasovi in pojavi nam sicer v bistvu ne povedo nič novega, a vesele nas, ker prihajajo tudi neučiteljski krogi do prepričanja, da je bilo naše predvojno delovanje celemu narodu v korist ter da ni bilo le izraz prenapetega strankarstva.

Vsi smo globoko prepričani o pomenu in važnosti izvenšolskega dela. Toda kje in kako začeti!

V prvi vrsti opazimo med ljudstvom nezadovoljnost v gospodarskem in političnem pogledu. Oglejmo si naprej prve! Živimo v dobi vednega godrnjanja, češ, kako smo prej lahko in prijetno živeli, ko je bilo vse tako po ceni. Malokateri pa hoče pri tem pomisliti, da je prej tudi malo zaslužil, oziroma izkupil. Preverjen sem pa, da nihče več ne misli na dolgove, ki jih je imel pred vojno. In vendar je bilo tedaj splošno znano, da je bilo preko 90% našega ljudstva zadolženega. In danes? Razmerje je ravno obratno. Sicer moramo priznati, da je nekaj bojazni upravičene, če pomislimo na neugodno razmerje cen poljskih pridelkov in industrijskega blaga. Iskati bomo pač morali vsi potov, da se ljudem odvzame skrb za bodočnost, bodisi potom domače lesne industrije ali na kak drug način. S tem bomo dosegli zmanjšanje števila pijancev in izseljencev, ki obojni tvorijo močno pasivno postavko v našem narodnem življenju.

Kje pa je vzrok nezadovoljstvu v političnem pogledu? Pred vojno smo živeli v dobi ko se je povsod glasilo: Vsaka oblast je od Boga, vsak dan se je po cerkvah molilo za cesarja, njegovo rodbino ter deželno gosposko. Če je imel tudi kdo vzrok, si ni upal zabavljati ne čez vladarsko rodbino, ne čez vlado, ne čez Nemce. Danes pa nihče, tudi najbolj zelotski duhovniki ne govore več o suverenosti vlade in vladarja, ampak se celo sami pomagajo zabavljati čez vlado, kralja in Srbe. Vse govori povsod le o suverenosti naroda in narodne (misli pa strankarske) volje, danes jim je narodna tzv. »liberalna« vlada prokleto, pred 5 leti je bila vlada nemških liberalcev »po božji volji«. Govore pač čisto po znanem latinskem reku: Le vztrajno obrekuj, nekaj bodo le ljudje verjeli! Tudi v vojni in povojni revolucionarni dobi privzgojena brezmerna sebičnost v veliki meri pospešuje to nezadovoljstvo. Sicer sem mnenja, da tega nezadovoljstva, ki je tipičen pojav te dobe ne bomo mogli zatreti tako kmalu, a naša dolžnost je, da jo zmanjšamo, kolikor je mogoče. Ne bom našteval še drugih takih modernih bolezni naše dobe, saj so vsakomur znane in naravnost silijo pravega rodoljuba naj zastavi svoje sile v prid naroda. Oglejmo si katerih čednosti nam manjka, oziroma katere hibe ovirajo naš kulturni razvoj.

1. Složnost. — Nesloga je našega plemena največja napaka od nekdaj, ki jo že Strabon in za njim drugi zgodovinarji grajaajo na nas. Najti moramo sredstev in pota, da končno odpravimo to največjo našo napako. To dosežemo s tem, da pobijamo z vsemi sredstvi čezmerno strankarstvo v politiki. Seveda se moramo najprej sami izogibati te napake. Vedno moramo imeti pred očmi, da nismo samo za eno stranko tu, ampak da obsega naše delo cel narod. Ne izgovarjajmo se pri tem na duhovnike, ki greše v tem pogledu; za svoje delo so in bodo sami odgovorni svoji vesti, Bogu in narodu.

2. Rodoljubje. — Vem, da je v današnjih materialističnih časih zelo težko vzgajati to čednost. Če bi hoteli govoriti o ljubezni do izključno naše države, bi po mojem mnenju dosegli le skromne uspehe. Zato sem mnenja, da dosežemo ta cilj lažje potom propagande za vse-

Enako pa velja obveznost zborovanj za vse člane, ki morajo svojo odsotnost vsikdar opravičiti.

PEDAGOŠKO-DIDAKTIŠKE ZADEVE.

Glavne počitnice: Glavne počitnice naj se uredi enotno in sicer skupno z srednjo šolo.

Pogoj za sprejem v učiteljske: Dijaki, ki so dovršili z dobrim uspehom 4 razrede gimn., morejo vstopiti na učiteljske le, če napravijo prej izpit iz opisne geometrije v obsegu snovi za 4 r. realk ali 4 r. mešč. šol, in tudi izpit iz prostoročnega risanja, ako se tega predmeta ni so učili.

Čimprej na se uredi enotno izobrazbo za sprejem na učiteljske.

Diapozitivi za šole: Ministrstvo prosvete naj založi več serij diapozitivov iz najrazličnejših strok, predvsem pa propagandnih in naj skrbi za zadostno število skioptikonov, da bodo predavanja uspešnejša in bolj zanimiva. Vsak okraj imej svoj skioptikon. Da se predavanja kar najbolj razširijo, naj se predavatelje primerno nagradi. Pritegnejo naj se k podrobnemu narodnemu delu tudi uradniki vseh strok, podreduje se prosvetnim odborom in naj predavajo v svojih strokah.

Pouk o kmetijstvu na učiteljskih: Pouk o kmetijstvu na moških učiteljskih naj se poveri strokovnjakom; teoretični pouk naj se naslanja na intenzivne praktične vaje v delu. Nujna potreba tega rezultira že iz dejstva, da so učitelji obvezni v kmetijskih nadaljevalnih tečajih ter oskrbujejo šolske vrtove, kar je brez zadostnega strokovnega znanja nemogoče. Istotako naj se na ženskih učiteljskih vrši teoretiški pouk, da bodo učiteljice kolikor toliko usposobljene za to stroko. — Priporočajo se učne slike iz kmetijskega prirodznanstva, ki jih je sestavil nadučitelj Josip Lapajna. (Izročje se tisku.)

Gospodinski in vzgojevalni tečaji: Obči in strokovni naobrazbi naših kmetijskih deklet je posvečati več pozornosti in umevanja njih teženj. V to svrhu se predlaga:

1. Osnovne šole naj se po možnosti razširjajo; izobrazba v njih bodi splošna. V vseh večjih krajih pa je ustanoviti stalne gospodinske šole, ki tvorijo Matico za gospodinske tečaje. V gospodinskih šolah v prvi vrsti, a tudi v tečajih naj dobe dekleta kar najširšo občo in strokovno izobrazbo. Posebanje gospodinskih tečajev, ki jih je smatrati za nredhodne obveznih nadaljevalnih šol, bodi obligatno za vse iz šolske obveznosti izstopivše deklice do 16. leta.

2. Te nadaljevalne šole pa ne morejo stopiti na mesto takozvanih ponavljalnih šol, ki se obče morajo nemudoma ukiniti.

3. Učne načrte, vsebujoče strokovno in svojemu namenu služečo občo nadaljno izobrazbo, naj sestavijo tozadevni strokovnjaki.

4. Za vzdrževanje gospodinskih šol prispevati vlada in stavi v to svrhu primerno vsoto v svoj vsakoletni budget.

5. Gospodinske tečaje in šole vodijo strokovno izobražene učiteljice.

6. Honoriranje za poučevanje je zenačiti z onim na obrtno in trgovskonaljevalnih šolah.

Kmetijsko nadaljevalni tečaji: Kakor je skrbeti za občo in strokovno naobrazbo naših kmetijskih deklet, tako je z ustanovitvijo analognih poljedelskih in gospodarskih šol in tečajev posvečati pozornost obči in strokovni izobrazbi kmetijskih fantov.

ČASNIKARSKO - KNJIŽEVNE ZADEVE.

Društvena poročila v Uč. Tov.: Objavljati se primeren poziv in navodila za poročevalce o društvenih zadevah za Uč. Tov.; poročevalce same se pa opozarja na to, da naj omeje opise zborovanj samo na društvene sklepe in na debato in drugo je v toliko, kolikor to zadeva splošno učiteljsko in v informaciji nenavzočim članom okr. učit. društev.

Mladinski listi: Ustanovitev novega mladinskega lista se ne priporoča, ker za enkrat zadoščajo sedanji mladinski listi in bi novi mladinski listi ne našli trga; pod sedanjimi cenami bi brez državne subvencije bil vsak cen mladinski list pasiven — kakor je Zvonček. — Poverjenstvo UJU naj deluje na to, da se vsebina »Zvončka« in njegova raznolikost pomnoži in istotako naj učiteljsko pomnoži agitacijo za list v šoli. — Glede gnotnega stanja »Zvončka« opozarjamo na tozadevno poročilo blagajnika (organizacija daje list mnogo pod svojo ceno) in naj deluje poverjenstvo UJU na to, da se ohrani dosedanja cena lista, in to deloma z žrtvijo organizacije, oziroma naj UJU pov. Ljubljana izposluje od države primerno podporo za »Zvonček«, pri Učiteljski tiskarni naj pa izposluje kake olajšave. — Opozarja se pa na to, da neredno izhajanje lista ubija v mladini veselje do lista.

Učila in tiskovine za šole: Tvornico učil in Učiteljsko tiskarno naj se pozove, da izda in založi: vse umetniške slike iz »Zvončka« na posebnem, boljšem papirju, da se lahko porabijo kot učilo in steaske slike; slike pokrajin in pokrajinskih glavni mest naše kraljevine in najvažnejših zgodovinskih dogodkov vseh narodov SHS (n. pr. ujedinjenje, Kosovo polje itd.), v obliki starih umetniških tiskov (za uporabo kot stenske slike) svečane govore ob najvažnejših zgodovinskih priložnostih (n. pr. ob priliki proglasitve ujedinjenja, ob priliki otvoritve narodne skroščine itd.); državne in pokrajinske zastave in državni grb v barvah; dopisnice, nakaznice, sprejemnice, čke itd. za šolsko uporabo.

Učiteljsko naj se pa pozove, da pošilja podjetjem vzorce, skice in modele ter primerne iniciativne nasvete v tem oziru.

Okrajne učiteljske knjižnice: Okrajne učiteljske knjižnice tvorijo pod sedanjim upravo mrtve kapital. Poverjenstvo UJU naj da to vprašanje v razpravo okrajnim učiteljskim društvom, ki naj predlagajo na kak način bi se preustrojilo upravo teh knjižnic, da bi donasale več koristi učiteljsko — in kar se tiče leposlovnih knjig — morda tudi širši javnosti.

Šolski odri: Šolski odri in uprizarjanje raznih igrice in dramatičnih nastopov potom šole se je zelo razširilo. Učiteljsko pa primanjkuje izbire gradiva, igre in nastopov. Poverjenstvo naj razpiše primerne nagrade za spisovanje, prevoje in zbirke takih spisov in jih potem izda v primernih malih zvezkih, kot nadaljevanje Jan Legove knjižnice. Razpis naj se glasi tudi na eno in večglasne spevoigre in za rajalne nastope; ter da izda poverjenstvo najprej seznam tozadevnih spisov, ki so sedaj na razpolago.

Gospodarske zadeve

Javno priznanje »Učiteljski tiskarni«.

Skupščina izreka najtoplejšo priznanje upravnemu svetu Učiteljske tiskarne za izdatno podporo, za vzdrževanje strokovnega tajništva, za visoke popuste pri tisku naših listov in za pripustitev prostorov za strokovno tajništvo in uredništvo »Učit. Tovarša« in za upravištvo vseh, treh listov.

Vse učiteljsko organizirano v UJU pozivamo, da naj podpira Učiteljsko tiskarno na ta način, da naroča vse svoje in vse šolske tiskovine in potreščine direktno pri Učiteljski tiskarni.

Čimboli bomo podpirali lepo napredujoče podjetje, temvečjo korist bo imela od nje naša organizacija.

Brezobrestno posojilo Učiteljskemu konvikt. Pozove se organizirano učiteljsko, da podpiše čimveč deležev brezobrestnega posojila za konvikt.

Na skupščini je bilo podpisane 68.000 K posojila.

Cene šolskih knjig: Ker so cene nekaterih šolskih knjig previsoke, naj se določajo dogovorno s prosvetnim odborom.

Šolske in dobrodelne prireditve oproščene davka: Vloga je v teku s strani strokovnega tajništva.

Aktivitetne doklade za učiteljsko: Z ozirom na člen 33. odst. 4 zak. o nar. šolah z dne 23. julia 1919, ki zagotavlja učiteljsko brezplačno stanovanje in kurivo, oziroma primerno odškodnino za to, vztraja učiteljsko pri svoji zahtevi po aktivitetni dokladi, ki jo predvideva zakonski načrt, ki pride v doglednem času pred narodno skupščino.

Dnevno poročilo učitelje: Skupščina priznava krivico, ki se je izvršila poročenim učiteljicam; prizadeto je pri tem vse državno uradništvo in je poprava mogoča le pri izdajanju nove naredbe o dražinskih dokladah.

Članarina poročenih učiteljic: Skupščina se je izrekla proti znižanju članarine poročenim učiteljicam in jih poziva, da se v organizaciji nadalje bore za svoje zahteve.

Stanovska glasila in učiteljski pari: Obveznost stanovskih glasil ostane; zamenjava v večjem obsegu je nemogoča, sicer naj se zamene ukinejo.

Ugodnost na železnica: Učiteljsko uživa iste ugodnosti na železnica kot drugi državni uradniki.

Počitniška potovanja: Glede počitniških potovanj je stopila organizacija v stik s Ferijalnim Savezom.

Ustanovitev glasbenega odseka.

Pokrajinsko poverjenstvo UJU v Ljubljani ustanovi poleg doslej obstoječih 4 odsekov še glasbeni odsek.

V ta odsek voli današnja delegacija naslednje priznane glasbenike iz učiteljskih vrst: Adamič Emil, Družović Hinko, Ivanec Ferdinand, Marolt Franc, Kosi Anton, Pavčič Josip, Pregelj Ciril, Rapč Andrej, Zirovnik Janko.

Poverjenstvo razpiše v najkrajšem času za najboljšo venčke dvo- in troglasnih narodnih in ponarodelih slovenskih, hrvaških in srbskih pesmi s spremljevanjem klavirja nagrade po 300, oziroma po 200 dinarjev.

Dosle venčke ocenjuj posebni žiri na običajen način. Razpisi naj se pošljejo stanovsko-političnim glasilom in pedagoškim revijam, ki jih izdajajo poverjenstva UJU.

Kako prazni šola državne praznike.

Vsestransko temeljit referat o tem vraščanju je podal tov. Luznar. V celoti ga priobčimo v eni prihodnjih števil.

Skupščina je sprejela sledečo resolucijo, ki jo naj poverjenstvo uveljavi:

Verske vaje, katere je učiteljsko dolžno nadzorovati so: začetek in konec šolskega leta; prejem sv. zakramentov v sporazumu s šolskim vodstvom. — Državni prazniki naj se praznujejo v šoli s skupnim sodelovanjem vsega učiteljsva po prazniku primernem sporedu. Cerkev naj se primora, da šola lahko praznuje državne praznike s sv. mašo.

Izvenšolsko delo učiteljsva na prosvetnem polju.

O tem predmetu je razpravljalo zelo zanimivo tov. Črnač. Le žal, da čas ni dovolil mu razširiti zanimivo poročilo, ki ga bomo skušali pa primesti v našem glasilu.

Ali naj bo učna uprava v naši državi centralistična ali avtonomistična.

Ta referat tov. Mervica je radi pomanjkanja časa (dverana je bila oddana) moral odpasti in ga prinesemo zato v eni prihodnjih števil v tisku.

Z viharim navdušenjem je bila pa sprejeta sledeča resolucija:

Slovensko učiteljsko zbrano na pokrajinski skupščini poverjenstva UJU v Ljubljani dne 3. in 4. sept. t. l. v Rogaški Slatini se izreka vnovič, in to pred celokupno politično javnostjo, za centralizacijo vse šolske uprave.

Zanjo se je izreklo učiteljsko ponovno v svojih glasilih, zanjo se izreka v svojem šolskem načrtu. Vzrokov ne navaja več; izjavlja pa, da izdaja to iz globokega prepričanja nvažno življenje, ker je le s tem zagotovljen napredek šolskega. Hoteč dvigniti narod kulturno na tako stopnjo omike, da mu bo mogoče uspešen konkurenčni boj s sosedi, ki ga ohajajo, smatra, da doseže ta smoter najlažje s centralizacijo šolstva.

S centralizacijo osvobodijo šolstvo škodljivih lokalnih in strankarskih vplivov in mu poda močno oporo k dvigu v ideji popolnega državnega in narodnega edinstva, kakor tudi v enotni etični vzgoji, zgrajeni na medsebojni toleranci.

Izreka se pa v notranjem šolskem razvoju za princip največje demokratičnosti in svobodnega razmaha, toda vse v okviru ene strehe, epega doma, v harmoniji in slozi z brati tu in preko Kolpe, Save in Drine.

Radi enotnosti države in iz želje, da se ta okrepi, z željo, da postane tudi učiteljsko poklicu primerno upoštevan faktor, ki se ga ne bo omalovaževalo kot v preteklosti, se izreka za centralizacijo.

Vse za narodno in državno edinstvo, to je naše geslo, zato z mirnim srcem kličemo v svet to svojo voljo in odklanjamo vsako šolsko avtonomijo kot izrodek nezdravih političnih razmer pod krinko demagoškega separatizma. (Sprejeto z viharim navdušenjem.)

Predsednik je zaključil nato zborovanje, nakar je zbrano učiteljsko zapelo državno himno »Bože pravde« ter s tem slovesno povzdignilo dobro uspešno zborovanje.

RUDOLF ŽNIDARŠIČ:

O smernicah in organizaciji našega prosvetnega delovanja.

(Referat na učit. zborovanju na Rakeku.) Že pri zadnjem zborovanju našega društva smo imeli priliko slišati bodrilne besede našega vrlega tovariša nadzornika Kabaja, ki nam je navdušeno govoril o potrebi našega izvenšolskega delovanja. Sprejel se je tudi soglasno predlog, da se morajo še v teku šolskega leta za vsak šol, okoliš ustanoviti prosvetna društva. Smatram ta sklep kot velevažen mejnik v kulturni zgodovini našega okraja.

Popolnoma odveč se mi zdi razlagati vam o pomenu in važnosti izvenšolskega delovanja, opozoril bi vas pa rad na nekatere pojave, ki nam pojasnujejo mnenja neučiteljskih krogov o tej velevažni panogi kulturnega dela. V prvi vrsti moram omeniti našo osrednjo vlado in njene predstavitelje v Beogradu. Konstatiram, da smo bili poleg vojaštva prvi Prečani, na katere se je naša nova država s hvaležnostjo spomnila, regulirajoč nam naše prejemke; dala pa nam je ta priboljšek v trdni veri, da bomo svoje, pred vojno tako uspešno započeto delo nadaljevali še z večjo vnemo. Popolnoma v našem duhu se naša vlada krepko zavzema za širjenje prosvete. Tudi naš poverjenik dr. Skaberne se je že ob svojem nastopu, kakor tudi kasneje še večkrat zavzel, gotovo v popolnem soglasju z osrednjo vlado, prav odločno stališče v tem oziru, povdarjajoč, da se bode odselej pri kvalifikaciji učiteljsva najbolj upoštevalo izvenšolsko delovanje. — Pač dovolj jasna izjava! Da se tudi naše resnejše časopise za to zavzema, je itak že splošno znana stvar.

Vsi ti glasovi in pojavi nam sicer v bistvu ne povedo nič novega, a vesele nas, ker prihajajo tudi neučiteljski krogi do prepričanja, da je bilo naše predvojno delovanje celemu narodu v korist ter da ni bilo le izraz prenapetega strankarstva.

Vsi smo globoko prepričani o pomenu in važnosti izvenšolskega dela. Toda kje in kako začeti!

V prvi vrsti opazimo med ljudstvom nezadovoljnost v gospodarskem in političnem pogledu. Oglejmo si naprej prve! Živimo v dobi vednega godrnjanja, češ, kako smo prej lahko in prijetno živeli, ko je bilo vse tako po ceni. Malokateri pa hoče pri tem pomisliti, da je prej tudi malo zaslužil, oziroma izkupil. Preverjen sem pa, da nihče več ne misli na dolgove, ki jih je imel pred vojno. In vendar je bilo tedaj splošno znano, da je bilo preko 90% našega ljudstva zadolženega. In danes? Razmerje je ravno obratno. Sicer moramo priznati, da je nekaj bojazni upravičene, če pomislimo na neugodno razmerje cen poljskih pridelkov in industrijskega blaga. Iskati bomo pač morali vsi potov, da se ljudem odvzame skrb za bodočnost, bodisi potom domače lesne industrije ali na kak drug način. S tem bomo dosegli zmanjšanje števila pijancev in izseljencev, ki obojni tvorijo močno pasivno postavko v našem narodnem življenju.

Kje pa je vzrok nezadovoljstvu v političnem pogledu? Pred vojno smo živeli v dobi ko se je povsod glasilo: Vsaka oblast je od Boga, vsak dan se je po cerkvah molilo za cesarja, njegovo rodbino ter deželno gosposko. Če je imel tudi kdo vzrok, si ni upal zabavljati ne čez vladarsko rodbino, ne čez vlado, ne čez Nemce. Danes pa nihče, tudi najbolj zelotski duhovniki ne govorijo več o suverenosti vlade in vladarja, ampak se celo sami pomagajo zabavljati čez vlado, kralja in Srbe. Vse govori povsod le o suverenosti naroda in narodne (misli pa strankarske) volje, danes jim je narodna tzv. »liberalna« vlada prokleta, pred 5 leti je bila vlada nemških liberalcev »po božji volji«. Govore pač čisto po znanem latinskem reku: Le vztrajno obrekuj, nekaj bodo le ljudje verjeli! Tudi v vojni in povojni revolucionarni dobi privzgojena brezmerna sebičnost v veliki meri pospešuje to nezadovoljstvo. Sicer sem mnenja, da tega nezadovoljstva, ki je tipičen pojav te dobe ne bomo mogli zatreti tako kmalu, a naša dolžnost je, da jo zmanjšamo, kolikor je mogoče. Ne bom našteval še drugih takih modernih bolezni naše dobe, saj so vsakomur znane in naravnost silijo pravega rodoljuba naj zastavi svoje sile v prid naroda. Oglejmo si katerih čednosti nam manjka, oziroma katere hibe ovirajo naš kulturni razvoj.

1. Složnost. — Nesloga je našega plemena največja napaka od nekdaj, ki jo že Strabon in za njim drugi zgodovinarji grajaajo na nas. Najti moramo sredstev in pota, da končno odpravimo to največjo našo napako. To dosežemo s tem, da pobijamo z vsemi sredstvi čezmerno strankarstvo v politiki. Seveda se moramo najprej sami izogibati te napake. Vedno moramo imeti pred očmi, da nismo samo za eno stranko tu, ampak da obsega naše delo cel narod. Ne izgovarjajmo se pri tem na duhovnike, ki greše v tem pogledu; za svoje delo so in bodo sami odgovorni svoji vesti, Bogu in narodu.

2. Rodoljubje. — Vem, da je v današnjih materialističnih časih zelo težko vzgajati to čednost. Če bi hoteli govoriti o ljubezni do izključno naše države, bi po mojem mnenju dosegli le skromne uspehe. Zato sem mnenja, da dosežemo ta cilj lažje potem propagande za vse-

slovansko vzajemnost, ker je narod zato dostopnejši.

3. Spoštovanje do samega sebe. — Ravnotako kot nesloga, nani je do zdaj še največ škodovalo hlepenje po tujem, a zametovanje domačega. Učimo se samospoštovanja od drugih narodov. Dokler sami sebe ne bomo spoštovali, tudi ne smemo pričakovati, da nas bodo tujci spoštovali.

4. Objektivnost. — Naš človek se je navadil, da gleda na vse s svojega sebičnega stališča, a nima prav nikakega smisla za potrebe svojega bližnjega. Kjer prihajajo njegovi interesi z interesi bližnjega v konflikt, ne pozna nikakih obzirnov. Iz takih pojavov se porajajo prepiri in sovraštvo ter — nesloga. Gojimo torej strogo objektivno presojanje vseh pojavov javnega in zasebnega življenja in prepričani smo lahko, da nas bo vspeli obilo nagradil za trud. Govoril bi tudi posebe o ljubezni do bližnjega ter o usmiljenju, a zdi se mi po tem nepotrebno, kajti s strogo objektivnostjo se bodo tudi te lastnosti same po sebi razvile.

5. Delavnost in čut za dolžnost. — Vojni čas in njemu sledeča revolucija je vzbudila v ljudstvu željo po čim lažjem, višjem in hitrem zaslužku, čeravno trpe pri tem vsi moralni principi. Malokateri resno misli na dejstvo, da se da priti do blagostanja in trajne zadovoljnosti le s pridnim in vztrajnim delom. Lenoba je v veliki meri kriva vsemu današnjemu zlu.

6. Boj surovosti! — Gojimo prav srčno kulturo, katere važnost tako radi preziramo in pobijamo z vsemi sredstvi; surovost, pa naj se ta kaže bodisi v besedah ali dejanjih, pobijanju, neusmiljenosti, pijančevanju, seksualnih ekscesih, preklinjanju i. t. d. In končno še

7. Boj nevednosti! ki je najdražja reč pod solncem. Iz nevednosti izvira množica napak in nezadovoljstev z obstoječim. S tem bojem bomo tudi izpodbili tla ostudnemu demagoštvu v politiki in boj med strankami postane šele potem tak, kakršen bi moral biti — dostojen kulturnega naroda. Žalibog, da smo učitelji ravno pri tem najvažnejšem delu dozdaj skoro popolnoma izolirani, a bodi naj nas zavest, da narod, čeravno še nezavedno, sam to zahteva od nas, ker čuti, da bi bilo to v njegovo korist. Nič ne de, če nas je sedaj razmeroma malo pravih in resničnih delavcev; prepričan sem, da bo to število z vsakim dnem rastle in upam, da bo z nami končno cel naš troimeni narod.

Zdaj pa še nekaj o načinu delovanja v društvih! Pri tem moramo računati z dejstvom, da smo veliko bolj vneti za zabavo nego za resno delo. Posebno velja to za mladino, ki bo tvorila glavni kontingent članov. V okviru prej navedenih smernic bomo skušali v društvih združiti koristno s prijetnim. Nihče ne more oporekati, da je tudi zabava velikega vzgojnega pomena, seveda le v kolikor se giblje res v dostojnih oblikah. Prezreti pa ne smemo dejstva, da mnogim ljudem služi v zabavo resno delo, telesno ali duševno. In skušati moramo, da pripravimo člane naših društev do tega, da bodo i oni gledali v delu zabavo. To tudi ni tako težko, kot se zdi na prvi pogled, treba le vsakomur dati tako delo, ki ga res veseli. S čim se bomo torej bavili v društvih?

1. Čitanje knjig in časopisov posamezno, posebno zanimive sestavke ali odlomke pa skupno in takemu skupnemu čitanju sledi po navadi debata, ki pa že sama več koristi kot pet prečitanih knjig. Zaraditega mora imeti vsako društvo svojo knjižnico in časopise.

2. Petje. O veselju našega naroda do petja je škoda izgubljati besede. Glede na vzgojno stran petja bi opomnil le na hrvaški rek: „Ko pjeva, zlo ne misli“.

3. Dramatične predstave. Poleg vzgojne strani, ki jo nudi gojitev tega športa, je posebne omembe vredno tudi oglašanje družabnih form in večja sigurnost ter neprisljenost v nastopu.

4. Predavanja razne vsebine. Ljudska šola da narodu majhno zaokroženo znanje, ki bi lahko tvorilo podlago za nadaljno samoizobrazbo, a vemo pač, da tvori samoizobrazba pri našem narodu precej žalostno poglavje naše kulturne zgodovine. Niman danes časa, da bi se poglobil v iskanje vzrokov teh pojavov, a priporočal bi le tovaršesko intenzivno gojitev predavanj. Snovi za predavanja ne bo nikdar zmanjkalo, potrebne pripomočke in ponazorila vzamemo iz šol. zbirke učil, v kolikor so na razpolago.

5. Prirejanje raznih zabav tudi takih združenih s — plesom. Prosim vas, ne ustrašite se tega, a naravnost čudil sem se svoj čas, ko sem imel priliko videti v koliko zamore res pošten in vseskozi dostojen ples vplivati na udeležence iz vrst priprostega naroda.

Lahko bi navedel še več načinov vzgoje v društvih a za danes naj to zadostuje. Z ozirom na skromno odmerjeni čas preidemo takoj k drugemu delu, ki bo pa krajši, k osnutku organizacije našega izvenšolskega dela.

Ker vem, da bo vsaj v prvem času prvi in najvažnejši faktor v teh društvih učitelj, menim, da bi ne bilo napačno, da se tudi v tej smeri organiziramo, kajti naša trdna organizacija bo ob enem tudi organizacija vseh narodnih in prosvetnih društev v okraju. To organizacijo si predstavljam takole:

Pri našem učiteljskem društvu si izvolimo odsek recimo 5 članov, ki vodi in nadzira naše delovanje v prosvetnih društvih. Odsek bi sestojal iz vsakočasnega okraj. šol. nadzornika, v kolikor bi seveda to soglašal s tem ter iz 4 voljenih učiteljev(ice) najboljših delavcev na prosvetnem polju v tem okraju. Nisem prvotno imel namena dati definitivno mesto nadzorniku v tem odboru, ker stojim na stališču, da vodimo sami svoje delo. A po izjavi našega poverjenika v Kranju o kvalifikaciji učiteljstva z ozirom na izvenšolsko delovanje sem to svojo misel izpremenil.

Kako naj vodi ta odsek naše izvenšolsko delo?

1. Kjerkoli treba, preskrbi ta odsek vzorna pravila za navadnejše oblike prosvetnih društev.

2. Posreduje pri oblasteh, kjer zastopa izvenšolsko prosvetno delo v okraju.

3. Regulira prirejanje raznih zabav in prireditev v okraju na ta način, da izključuje umazano konkurenco društev med sabo.

4. Daje razne nasvete za interno društveno delovanje ter za prirejanje zabav, predavanj itd.

5. Posreduje izposojanje raznih predmetov med društv; v ta namen mora imeti v evidenci inventar vseh prosvetnih društev v okraju, posebno kar se tiče notnega materiala, garderobe, kulis, pripomočkov za predavanja i. dr.

6. Skrbi za prirejanje predavanj s tem, da razpolaga s spretnimi predavatelji iz naših vrst, ter se po potrebi obrača tudi na naše kulturne delavce v Ljubljani i. drug. ter jih pridobiva za predavatelje bodisi v društvih ali pa za javna predavanja.

7. Skrbi, da se noben učitelj(ica) ne odtegnje delu v društvih, ampak da vsak po svojih močeh pripomore, da se čimbolj približujemo cilju.

8. Konečno izposluje od naših oblast, da se polnoveljavno upošteva njegovo mnenje pri kvalifikaciji učiteljstva, v kolikor se ta nanaša na presojo izvenšolskega delovanja.

Skromni bodo naši začetki, a preverjen sem, da bomo, če se bomo ravnali po teh smernicah prav veliko koristili narodu in domovini.

F. Vajda:

O izbiri poklica.*)

(Predaval na roditeljskem sestanku drž. real. gimn. v Ptuj.)

Naš vsenčiliški profesor pedagogike in filozofije dr. Ozvald je v jeseni imel predavanje za slušatelje vseh fakultet. V tem predavanju je lepo razložil »poklic« kot tisto deistvo, ki človeka »kliče« k sebi, t. i. delo, do katerega čutimo veselje in za katero tudi moramo imeti potrebne zmožnosti. Ta klic se javi dostikrat že v zgodnji mladosti, iz sem že v I. razredu gimnazije na tihem sklenil, da postanem profesor. Pri tem sklepu sem vztrajal kljub mnogim zaprekam in oviram. Ako tako sledimo svojemu notranjemu glasu, potem se bomo z veseljem pripravljali za svoj poklic in bomo srečni v njem, četudi nam ne prinaša bogastva.

Poklici so najrazličnejši. Pri izbiri poklica zase in za svoje otroke se moramo zavedati, da je vsak človek kateregakoli stanu spoštovanja vreden, ako svoj poklic izvršuje vestno in pošteno: čevljar, ki napravi dobre in lepe čevlje, ravno tako kakor zdravnik, inženir, uradnik in duhovnik. Nadalje moramo vedeti, da ima vsak poklic svoje dobre in slabe strani — njegove slabe strani spoznamo navadno šele, ko smo že v njem. Tudi se ne smemo dati zapeljati po materialistični spekulaciji, češ ta ali oni poklic ima sijajno materialno bodočnost. Razmere se lahko izpremenijo, kakor smo doživeli ravno v zadnjem času. (Uradni-

*) Prip. uredn. Ta članek nam je odstopilo uredništvo »Popotnika« z obžalovanjem, da ga ne more zaradi prereditvega izhajanja lista priobčiti pravočasno; je pa ob začetku šolskega leta posebno aktualen.

štvo in študirani poklici na eni, kmetijstvo, obrt na drugi strani pred vojno in po vojni).

Povode za izvolitev gotovega poklica lahko delimo v dve skupini. Na eni strani je zgled in poklic staršev. Pregovor pravi: Če je oče junač, bo sin gotovo vojak. V veliki meri je to veljalo v stari Avstriji, da so častniški sinovi postali tudi častniki. Istotako kmet svojega sina najraje posveti kmetijstvu. To bi lahko imenovali zakon kontinuitete ali nadaljevanja, ki je zelo priporočljiv tam, kjer so za izvrševanje poklica potrebni materialni pogoji: pri kmetu posestvo z vsem živim in mrtvim inventarjem, pri trgovcu obstoječa trgovina, pri rokodelcu delavnica z orodjem itd. To prenašanje poklica od očeta na sina ima zlasti to dobro stran, da se otrok od mladih nog uži v svoj poklic. Po zakonu kontinuitete se več ali manj ravnamo tudi mi uradniki, ki ne moremo zapustiti svojim otrokom posestva, trgovine ali delavnice in jih damo študirati, da si izberejo našemu podoben poklic, četudi ne popolnoma isto stroko.

Dostikrat pa izberejo starši svojim otrokom od svojega različni poklic. To se rado godi tam, kjer je več otrok. Razumen kmet zapusti enemu sinu posestvo, drugega določi za rokodelca, tretjega za trgovina, četrtega da študira itd. Včasih tudi otrok sam hrepeni po nečem drugem, novem. Prešerna in marsikateri kmečkega dečka je »ukažeja« speljala iz njegovega sveta, drugega miče morje ali vojaška uniforma itd. Vsi ti primeri bi se dali združiti v eno skupino pod zakon izpremembe poklica.

Katero teh dveh načel naj velja pri izbiri poklica? V začetku omenjeni vsenčiliški profesor dr. Ozvald zahteva, da bodi edino sposobnost odločilna za izbiro poklica. Sposobnost pa se naj spozna in določi s posebnimi poskusi. To bi bilo idealno, a je danes praktično še neizvedljivo. Prvič še ni dovolj preiskano, katere lastnosti in sposobnosti so potrebne za posamezne poklice, kar dr. Ozvald sam poudarja. Drugič bi za izvedbo tega idealnega načela bil potreben drugačen družabni red, nekak komunizem, ki bi vsakemu mladi potrebnega sredstva za pripravo k poklicu in izvrševanje poklica. Mi starši pa se moramo odločiti za poklic svojih otrok z upoštevanjem razmer, v katerih živimo. Rešiti moramo to vprašanje praktično, ne samo teoretično. Nam morda zbranim gre pred vsem za dijaštvo gimnazije. Kdo naj študira in kam se lahko obrne iz posameznih razredov ali po dovršeni gimnaziji?

Kdo naj študira? Seveda nadarjeni, se mi bo odgovorilo. To je že res, a vsen nadarjenih ne smemo potegniti v znanstvene šole, ker tudi pridobitni poklici rabijo nadarjene ljudi. Zato bi v neki meri priporočal načelo kontinuitete poklica. Zgodovina opravičuje to načelo. Če čitamo življenjepis mislecev in umetnikov velikih narodov, vidimo, da so v pretežni večini izšli iz izobraženih rodbin. Okolica, v kateri se človek rodi in živi, močno vpliva na razvoj njegovih sposobnosti in njegove nadarjenosti. To zadavno je priobčil eden izmed raziskovalcev (Odin) te-le statistične podatke: Izmed 623 nadarjenih francoskih pisateljev iz dobe od leta 1300—1825, je ugotovil, da jilt je bilo od roditeljev po družalnem stališu: 25½% iz plemstva, 11,6% iz meščanstva, 30% iz uradništva, 9,8% izmed rokodelcev in 23% iz prostih izobraženih poklicev (umetnikov, odvetnikov, pisateljev, inženirjev, zdravnikov, pastorejv itd.). Iz kmetov jih ni, ker kmetijski otrok takrat ni imel prilike za višjo izobrazbo. V tem oziru torej ima otrok izobraženih staršev veliko prednost, kakor kaže sledeči slučaj: Neki sletni deček čita tujo besedo in vpraša: »V katerem slovarju naj iščem to besedo, v francoskem ali v italijanskem?« Kje se je meni z 8 leti sanjalo, da so sploh kakšni slovarji na svetu? Ali drug slučaj: V Strossmayerjevi galeriji v Zagrebu stoji gruča obiskovalcev pred neko sliko in ugiba, kaj je to. Oglaš se mali deček: »To je prehod čez Aheron.« Eden gospodov pravi malomarno: »Mogoče.« Deček pa se odreže: »Ne mogoče, gotovo!« Na vprašanje, odkod on to ve, pove deček, da je videl sliko v neki knjigi.

Slovenski dijaki so bili do zadnjega časa skoro izključno iz kmetov. Sami smo se morali izobraževati brez materialnih in kulturnih sredstev, tavali smo in iskali pot k izobrazbi. Mnogo jih je omagalo na tej poti; eni so pomrli, drugi so se vrnili na kmetijo — ti so bili še naj-srečnejši, ker so prišli zopet v svojo znano okolico, zopet drugi so kot pisarji živeli žalostno življenje ali so zašli v žur-

nalistiko in so tudi tam ostali polovičarji, če niso razvijali izredne marljivosti in imeli posebne sreče. A tudi tisti, ki smo srečno dovršili študije, nismo dosegli te izobrazbe, katero bi mogli doseči pod dobrim vodstvom. Gotovo je pod tem trpel razvoj naše narodne kulture. Tudi zdaj še nimamo tradicije glede izobrazbe svojih otrok. Pri razlagi izraza »krak« v geometriji sem omenil besedo »krača« ter sem iz Župančičeve pesni »Dve basni« citiral odlomek:

Krač, klobas so spravili
v shrambo neizmerno
mucko so postavili,
da jih čuva verno.
Pravijo da mačica
je tako stražila,
da nobena kračica
ukradena ni bila.

Toda nobenemu učenec ni bila znana ne ta pesni a. ne krasna Župančičeva zbirka »Pisanece«, ki je pred vojno stala menda 80 vin. In vendar so bili med učenci tudi otroci izobraženih staršev!

Ako se celo v višjem razredu gimnazije dobiijo dijaki, ki še ne vedo ničesar o Stritarju, potem je to dokaz, da še nimamo tiste okolice, v kateri se zbuja zanimanje za slovstvo in znanost in se goji nadarjenost. Če se po načelu kontinuitete poklica otroci izobraženih staršev v prvi vrsti poklicani, da študirajo, potem morajo dobiti doma podporo za znanstvene študije. Ta podpora obstoja v tem, da se starši sami zanimajo za znanost in slovstvo, da kupujejo dobre knjige in časopise (revije, ne samo dnevnike) ter tako že v mladih letih v otroku zbudijo isto zanimanje.

Za študiranje poklicani so seveda posebej nadarjeni otroci, ki kažejo nagnjenje k temu, iz kateregakoli stanu so. Ako so starši premožni in na prej omenjeni način podpirajo to otrokovo nagnjenje, potem postanejo iz takih otrok največji možje vseh časov (Goethe). Ako so starši revni, potem pa je dolžnost javnosti in države, da podpira takšne nadarjene dijake, ki na ne smejo postati domišljavi na svojo nadarjenost in se morajo vedno zavedati svojih dolžnosti do človeštva.

Odločno moramo odsvetovati znanstvene študije manj nadarjenim otrokom. Srednja nadarjenost se da podpirati in rovečati na prej omenjeni način pri pomikanju nadarjenosti pa je študiranje prava muka za otroka, za učitelje in za starše, če se sploh zanimajo za napredek svojih otrok. Popolnoma brezupno je študiranje slabo nadarjenih otrok, ki vrh tega doma nimaio tiste okolice, katera zbuja in goji zanimanje za študije. Seveda je zelo težko spoznati in določiti, ali bo otrok sposoben za študije. Marsikateri slab učenec se pozneje razvije celo v učenjaka. Vendar so to izjeme. V dvomljivih slučajih se priporoča, da se v vstopu v srednjo šolo počaka do 11. ali 12. leta. Pri odločno slabih šolskih uspehih pa je boljše, da se otrok ne sili k študiranju, temveč se posveti praktičnemu poklicu: zlasti očetov poklic je najprimernejši, ker je otroku že znan. Poznam na tudi slučaj, da sin izobraženega očeta ni maral študirati in je danes prav zadovoljen obrtnik z dobro uspevaiočim podjetjem. Njegov brat je študiral in dovršil tudi univerzo, toda leži izmučen v preranem grobu.

S tem preidem k praktičnemu vprašanju: Kam se lahko obrnejo dijaki iz posameznih razredov ali po dovršenju cele realne gimnazije? Pred vojno sem v letnem izveštvju neke češke realke bral takšno navodilo za vsak razred. Žalibog dotičnega izveštja niman, niti ne vem več, od katerega zavoda je bilo. Skušil sem za izpremenjene razmere sestaviti podobno navodilo za naš zavod. Kolikor sem zbral, to podajam tukaj in prosim za tozadavne nasvete in podatke, da izpopolnim to navodilo, ki naj služi vsem staršem in dijakom kot kazipot na razpotju. Dostikrat se tekom gimnazijskih študij spozna, da dijak nima sposobnosti ali volje za nadaljnji študij. Včasih se tudi izpremenijo premoženjske razmere staršev, tako da dijak nima več sredstev za dolgotrajni študij. Ako je izvrsten dijak in čuti v sebi poklic za študije, potem mu mora javnost in država priskočiti na pomoč. Tudi z lastno močjo more nadaljevati študije, če si z instrukcijami zasluži potrebna sredstva. Kdor pa ne more naprej iz kateregakoli vzroka, temu služi sledeče navodilo.

Iz I. in II. eventualno tudi še iz III. gimnazijskega razreda se priporoča prestop v primerni razred meščanske šole, ako je dijak še solooobvezen (pod 14 let). Meščanska šola nima latinščine, ki je v

slovansko vzajemnost, ker je narod zato dostopnejši.

3. Spoštovanje do samega sebe. — Ravnotako kot nesloga, nani je do zdaj še največ škodovalo hlepenje po tujem, a zametovanje domačega. Učimo se samospoštovanja od drugih narodov. Dokler sami sebe ne bomo spoštovali, tudi ne smemo pričakovati, da nas bodo tujci spoštovali.

4. Objektivnost. — Naš človek se je navadil, da gleda na vse s svojega sebičnega stališča, a nima prav nikakega smisla za potrebe svojega bližnjega. Kjer prihajajo njegovi interesi z interesi bližnjega v konflikt, ne pozna nikakih obzirnov. Iz takih pojavov se porajajo prepiri in sovraštvo ter — nesloga. Gojimo torej strogo objektivno presojanje vseh pojavov javnega in zasebnega življenja in prepričani smo lahko, da nas bo vspeli obilo nagradil za trud. Govoril bi tudi posebe o ljubezni do bližnjega ter o usmiljenju, a zdi se mi po tem nepotrebno, kajti s strogo objektivnostjo se bodo tudi te lastnosti same po sebi razvile.

5. Delavnost in čut za dolžnost. — Vojni čas in njemu sledeča revolucija je vzbudila v ljudstvu željo po čim lažjem, višjem in hitrem zaslužku, čeravno trpe pri tem vsi moralni principi. Malokateri resno misli na dejstvo, da se da priti do blagostanja in trajne zadovoljnosti le s pridnim in vztrajnim delom. Lenoba je v veliki meri kriva vsemu današnjemu zlu.

6. Boj surovosti! — Gojimo prav srčno kulturo, katere važnost tako radi preziramo in pobijamo z vsemi sredstvi; surovost, pa naj se ta kaže bodisi v besedah ali dejanjih, pobijanju, neusmiljenosti, pijančevanju, seksualnih ekscesih, preklinjanju i. t. d. In končno še

7. Boj nevednosti! ki je najdražja reč pod solncem. Iz nevednosti izvira množica napak in nezadovoljstev z obstoječim. S tem bojem bomo tudi izpodbili tla ostudnemu demagoštvu v politiki in boj med strankami postane šele potem tak, kakršen bi moral biti — dostojen kulturnega naroda. Žalibog, da smo učitelji ravno pri tem najvažnejšem delu dozdaj skoro popolnoma izolirani, a bodi naj nas zavest, da narod, čeravno še nezavedno, sam to zahteva od nas, ker čuti, da bi bilo to v njegovo korist. Nič ne de, če nas je sedaj razmeroma malo pravih in resničnih delavcev; prepričan sem, da bo to število z vsakim dnem rastle in upam, da bo z nami končno cel naš troimeni narod.

Zdaj pa še nekaj o načinu delovanja v društvih! Pri tem moramo računati z dejstvom, da smo veliko bolj vneti za zabavo nego za resno delo. Posebno velja to za mladino, ki bo tvorila glavni kontingent članov. V okviru prej navedenih smernic bomo skušali v društvih združiti koristno s prijetnim. Nihče ne more oporekati, da je tudi zabava velikega vzgojnega pomena, seveda le v kolikor se giblje res v dostojnih oblikah. Prezreti pa ne smemo dejstva, da mnogim ljudem služi v zabavo resno delo, telesno ali duševno. In skušati moramo, da pripravimo člane naših društev do tega, da bodo i oni gledali v delu zabavo. To tudi ni tako težko, kot se zdi na prvi pogled, treba le vsakomur dati tako delo, ki ga res veseli. S čim se bomo torej bavili v društvih?

1. Čitanje knjig in časopisov posamezno, posebno zanimive sestavke ali odlomke pa skupno in takemu skupnemu čitanju sledi po navadi debata, ki pa že sama več koristi kot pet prečitanih knjig. Zaraditega mora imeti vsako društvo svojo knjižnico in časopise.

2. Petje. O veselju našega naroda do petja je škoda izgubljati besede. Glede na vzgojno stran petja bi opomnil le na hrvaški rek: „Ko pjeva, zlo ne misli“.

3. Dramatične predstave. Poleg vzgojne strani, ki jo nudi gojitev tega športa, je posebne omembe vredno tudi oglašanje družabnih form in večja sigurnost ter neprisljenost v nastopu.

4. Predavanja razne vsebine. Ljudska šola da narodu majhno zaokroženo znanje, ki bi lahko tvorilo podlago za nadaljno samoizobrazbo, a vemo pač, da tvori samoizobrazba pri našem narodu precej žalostno poglavje naše kulturne zgodovine. Niman danes časa, da bi se poglobil v iskanje vzrokov teh pojavov, a priporočal bi le tovaršesko intenzivno gojitev predavanj. Snovi za predavanja ne bo nikdar zmanjkalo, potrebne pripomočke in ponazorila vzamemo iz šol. zbirke učil, v kolikor so na razpolago.

5. Prirejanje raznih zabav tudi takih združenih s — plesom. Prosim vas, ne ustrašite se tega, a naravnost čudil sem se svoj čas, ko sem imel priliko videti v koliko zamore res pošten in vseskozi dostojen ples vplivati na udeležence iz vrst priprostega naroda.

Lahko bi navedel še več načinov vzgoje v društvih a za danes naj to zadostuje. Z ozirom na skromno odmerjeni čas preidemo takoj k drugemu delu, ki bo pa krajši, k osnutku organizacije našega izvenšolskega dela.

Ker vem, da bo vsaj v prvem času prvi in najvažnejši faktor v teh društvih učitelj, menim, da bi ne bilo napačno, da se tudi v tej smeri organiziramo, kajti naša trdna organizacija bo ob enem tudi organizacija vseh narodnih in prosvetnih društev v okraju. To organizacijo si predstavljam takole:

Pri našem učiteljskem društvu si izvolimo odsek recimo 5 članov, ki vodi in nadzira naše delovanje v prosvetnih društvih. Odsek bi sestojal iz vsakočasnega okraj. šol. nadzornika, v kolikor bi seveda to soglašal s tem ter iz 4 voljenih učiteljev(ice) najboljših delavcev na prosvetnem polju v tem okraju. Nisem prvotno imel namena dati definitivno mesto nadzorniku v tem odboru, ker stojim na stališču, da vodimo sami svoje delo. A po izjavi našega poverjenika v Kranju o kvalifikaciji učiteljstva z ozirom na izvenšolsko delovanje sem to svojo misel izpremenil.

Kako naj vodi ta odsek naše izvenšolsko delo?

1. Kjerkoli treba, preskrbi ta odsek vzorna pravila za navadnejše oblike prosvetnih društev.

2. Posreduje pri oblasteh, kjer zastopa izvenšolsko prosvetno delo v okraju.

3. Regulira prirejanje raznih zabav in prireditev v okraju na ta način, da izključuje umazano konkurenco društev med sabo.

4. Daje razne nasvete za interno društveno delovanje ter za prirejanje zabav, predavanj itd.

5. Posreduje izposojanje raznih predmetov med društv; v ta namen mora imeti v evidenci inventar vseh prosvetnih društev v okraju, posebno kar se tiče notnega materiala, garderobe, kulis, pripomočkov za predavanja i. dr.

6. Skrbi za prirejanje predavanj s tem, da razpolaga s spretnimi predavatelji iz naših vrst, ter se po potrebi obrača tudi na naše kulturne delavce v Ljubljani i. drug. ter jih pridobiva za predavatelje bodisi v društvih ali pa za javna predavanja.

7. Skrbi, da se noben učitelj(ica) ne odtegnje delu v društvih, ampak da vsak po svojih močeh pripomore, da se čimbolj približujemo cilju.

8. Konečno izposluje od naših oblast, da se polnoveljavno upošteva njegovo mnenje pri kvalifikaciji učiteljstva, v kolikor se ta nanaša na presojo izvenšolskega delovanja.

Skromni bodo naši začetki, a preverjen sem, da bomo, če se bomo ravnali po teh smernicah prav veliko koristili narodu in domovini.

F. Vajda:

O izbiri poklica.*)

(Predaval na roditeljskem sestanku drž. real. gimn. v Ptuj.)

Naš vsenčiliški profesor pedagogike in filozofije dr. Ozvald je v jeseni imel predavanje za slušatelje vseh fakultet. V tem predavanju je lepo razložil »poklic« kot tisto deistvo, ki človeka »kliče« k sebi, t. i. delo, do katerega čutimo veselje in za katero tudi moramo imeti potrebne zmožnosti. Ta klic se javi dostikrat že v zgodnji mladosti, iz sem že v I. razredu gimnazije na tihem sklenil, da postanem profesor. Pri tem sklepu sem vztrajal kljub mnogim zaprekam in oviram. Ako tako sledimo svojemu notranjemu glasu, potem se bomo z veseljem pripravljali za svoj poklic in bomo srečni v njem, četudi nam ne prinaša bogastva.

Poklici so najrazličnejši. Pri izbiri poklica zase in za svoje otroke se moramo zavedati, da je vsak človek kateregakoli stanu spoštovanja vreden, ako svoj poklic izvršuje vestno in pošteno: čevljar, ki napravi dobre in lepe čevlje, ravno tako kakor zdravnik, inženir, uradnik in duhovnik. Nadalje moramo vedeti, da ima vsak poklic svoje dobre in slabe strani — njegove slabe strani spoznamo navadno šele, ko smo že v njem. Tudi se ne smemo dati zapeljati po materialistični spekulaciji, češ ta ali oni poklic ima sijajno materialno bodočnost. Razmere se lahko izpremenijo, kakor smo doživeli ravno v zadnjem času. (Uradni-

*) Prip. uredn. Ta članek nam je odstopilo uredništvo »Popotnika« z obžalovanjem, da ga ne more zaradi prereditvega izhajanja lista priobčiti pravočasno; je pa ob začetku šolskega leta posebno aktualen.

štvo in študirani poklici na eni, kmetijstvo, obrt na drugi strani pred vojno in po vojni).

Povode za izvolitev gotovega poklica lahko delimo v dve skupini. Na eni strani je zgled in poklic staršev. Pregovor pravi: Če je oče junač, bo sin gotovo vojak. V veliki meri je to veljalo v stari Avstriji, da so častniški sinovi postali tudi častniki. Istotako kmet svojega sina najraje posveti kmetijstvu. To bi lahko imenovali zakon kontinuitete ali nadaljevanja, ki je zelo priporočljiv tam, kjer so za izvrševanje poklica potrebni materialni pogoji: pri kmetu posestvo z vsem živim in mrtvim inventarjem, pri trgovcu obstoječa trgovina, pri rokodelcu delavnica z orodjem itd. To prenašanje poklica od očeta na sina ima zlasti to dobro stran, da se otrok od mladih nog uži v svoj poklic. Po zakonu kontinuitete se več ali manj ravnamo tudi mi uradniki, ki ne moremo zapustiti svojim otrokom posestva, trgovine ali delavnice in jih damo študirat, da si izberejo našemu podoben poklic, četudi ne popolnoma isto stroko.

Dostikrat pa izberejo starši svojim otrokom od svojega različni poklic. To se rado godi tam, kjer je več otrok. Razumen kmet zapusti enemu sinu posestvo, drugega določi za rokodelca, tretjega za trgovino, četrtega da študirat itd. Včasih tudi otrok sam hrepeni po nečem drugem, novem. Prešerna in marsikateri kmečkega dečka je »ukažeja« speljala iz njegovega sveta, drugega miče morje ali vojaška uniforma itd. Vsi ti primeri bi se dali združiti v eno skupino pod zakon izpremembe poklica.

Katero teh dveh načel naj velja pri izbiri poklica? V začetku omenjeni vsenčiliški profesor dr. Ozvald zahteva, da bodi edino sposobnost odločilna za izbiro poklica. Sposobnost pa se naj spozna in določi s posebnimi poskusi. To bi bilo idealno, a je danes praktično še neizvedljivo. Prvič še ni dovolj preiskano, katere lastnosti in sposobnosti so potrebne za posamezne poklice, kar dr. Ozvald sam poudarja. Drugič bi za izvedbo tega idealnega načela bil potreben drugačen družabni red, nekak komunizem, ki bi vsakemu mladi potrebnega sredstva za pripravo k poklicu in izvrševanje poklica. Mi starši pa se moramo odločiti za poklic svojih otrok z upoštevanjem razmer, v katerih živimo. Rešiti moramo to vprašanje praktično, ne samo teoretično. Nam morda zbranim gre pred vsem za dijaštvo gimnazije. Kdo naj študira in kam se lahko obrne iz posameznih razredov ali po dovršeni gimnaziji?

Kdo naj študira? Seveda nadarjeni, se mi bo odgovorilo. To je že res, a vseh nadarjenih ne smemo potegniti v znanstvene šole, ker tudi pridobitni poklici rabijo nadarjene ljudi. Zato bi v neki meri priporočal načelo kontinuitete poklica. Zgodovina opravičuje to načelo. Če čitamo življenjepis mislecev in umetnikov velikih narodov, vidimo, da so v pretežni večini izšli iz izobraženih rodbin. Okolica, v kateri se človek rodi in živi, močno vpliva na razvoj njegovih sposobnosti in njegove nadarjenosti. To zadavno je priobčil eden izmed raziskovalcev (Odin) te-le statistične podatke: Izmed 623 nadarjenih francoskih pisateljev iz dobe od leta 1300—1825, je ugotovil, da jilt je bilo od roditeljev po družalnem stališču: 25½% iz plemstva, 11,6% iz meščanstva, 30% iz uradništva, 9,8% izmed rokodelcev in 23% iz prostih izobraženih poklicev (umetnikov, odvetnikov, pisateljev, inženirjev, zdravnikov, pastorejv itd.). Iz kmetov jih ni, ker kmetijski otrok takrat ni imel prilike za višjo izobrazbo. V tem oziru torej ima otrok izobraženih staršev veliko prednost, kakor kaže sledeči slučaj: Neki šolni deček čita tujo besedo in vpraša: »V katerem slovarju naj iščem to besedo, v francoskem ali v italijanskem?« Kje se je meni z 8 leti sanjalo, da so sploh kakšni slovarji na svetu? Ali drug slučaj: V Strossmayerjevi galeriji v Zagrebu stoji gruča obiskovalcev pred neko sliko in ugiba, kaj je to. Oglaš se mali deček: »To je prehod čez Aheron.« Eden gospodov pravi malomarno: »Mogoče.« Deček pa se odreže: »Ne mogoče, gotovo!« Na vprašanje, odkod on to ve, pove deček, da je videl sliko v neki knjigi.

Slovenski dijaki so bili do zadnjega časa skoro izključno iz kmetov. Sami smo se morali izobraževati brez materialnih in kulturnih sredstev, tavali smo in iskali pot k izobrazbi. Mnogo jih je omagalo na tej poti; eni so pomrli, drugi so se vrnili na kmetijo — ti so bili še naj-srečnejši, ker so prišli zopet v svojo znano okolico, zopet drugi so kot pisarji živeli žalostno življenje ali so zašli v žur-

nalistiko in so tudi tam ostali polovičarji, če niso razvijali izredne marljivosti in imeli posebne sreče. A tudi tisti, ki smo srečno dovršili študije, nismo dosegli te izobrazbe, katero bi mogli doseči pod dobrim vodstvom. Gotovo je pod tem trpel razvoj naše narodne kulture. Tudi zdaj še nimamo tradicije glede izobrazbe svojih otrok. Pri razlagi izraza »krak« v geometriji sem omenil besedo »krača« ter sem iz Župančičeve pesni »Dve basni« citiral odlomek:

Krač, klobas so spravili
v shrambo neizmerno
mucko so postavili,
da jih čuva verno.
Pravijo da mačica
je tako stražila,
da nobena kračica
ukradena ni bila.

Toda nobenemu učenec ni bila znana ne ta pesni a. ne krasna Župančičeva zbirka »Pisanece«, ki je pred vojno stala menda 80 vin. In vendar so bili med učenci tudi otroci izobraženih staršev!

Ako se celo v višjem razredu gimnazije dobiijo dijaki, ki še ne vedo ničesar o Stritarju, potem je to dokaz, da še nimamo tiste okolice, v kateri se zbuja zanimanje za slovstvo in znanost in se goji nadarjenost. Če se po načelu kontinuitete poklica otroci izobraženih staršev v prvi vrsti poklicani, da študirajo, potem morajo dobiti doma podporo za znanstvene študije. Ta podpora obstoja v tem, da se starši sami zanimajo za znanost in slovstvo, da kupujejo dobre knjige in časopise (revije, ne samo dnevnike) ter tako že v mladih letih v otroku zbudijo isto zanimanje.

Za študiranje poklicani so seveda posebej nadarjeni otroci, ki kažejo nagnjenje k temu, iz kateregakoli stanu so. Ako so starši premožni in na prej omenjeni način podpirajo to otrokovo nagnjenje, potem postanejo iz takih otrok največji možje vseh časov (Goethe). Ako so starši revni, potem pa je dolžnost javnosti in države, da podpira takšne nadarjene dijake, ki na ne smejo postati domišljavi na svojo nadarjenost in se morajo vedno zavedati svojih dolžnosti do človeštva.

Odločno moramo odsvetovati znanstvene študije manj nadarjenim otrokom. Srednja nadarjenost se da podpirati in rovečati na prej omenjeni način pri pomikanju nadarjenosti pa je študiranje prava muka za otroka, za učitelje in za starše, če se sploh zanimajo za napredek svojih otrok. Popolnoma brezupno je študiranje slabo nadarjenih otrok, ki vrh tega doma nimaio tiste okolice, katera zbuja in goji zanimanje za študije. Seveda je zelo težko spoznati in določiti, ali bo otrok sposoben za študije. Marsikateri slab učenec se pozneje razvije celo v učenjaka. Vendar so to izjeme. V dvomljivih slučajih se priporoča, da se v vstopu v srednjo šolo počaka do 11. ali 12. leta. Pri odločno slabih šolskih uspehih pa je boljše, da se otrok ne sili k študiranju, temveč se posveti praktičnemu poklicu: zlasti očetov poklic je najprimernejši, ker je otroku že znan. Poznam na tudi slučaj, da sin izobraženega očeta ni maral študirati in je danes prav zadovoljen obrtnik z dobro uspevaiočim podjetjem. Njegov brat je študiral in dovršil tudi univerzo, toda leži izmučen v preranem grobu.

S tem preidem k praktičnemu vprašanju: Kam se lahko obrnejo dijaki iz posameznih razredov ali po dovršenju cele realne gimnazije? Pred vojno sem v letnem izveštvju neke češke realke bral takšno navodilo za vsak razred. Žalibog dotičnega izveštja niman, niti ne vem več, od katerega zavoda je bilo. Skušil sem za izpremenjene razmere sestaviti podobno navodilo za naš zavod. Kolikor sem zbral, to podajam tukaj in prosim za tozadavne nasvete in podatke, da izpopolnim to navodilo, ki naj služi vsem staršem in dijakom kot kazipot na razpotju. Dostikrat se tekom gimnazijskih študij spozna, da dijak nima sposobnosti ali volje za nadaljnji študij. Včasih se tudi izpremenijo premoženjske razmere staršev, tako da dijak nima več sredstev za dolgotrajni študij. Ako je izvrsten dijak in čuti v sebi poklic za študije, potem mu mora javnost in država priskočiti na pomoč. Tudi z lastno močjo more nadaljevati študije, če si z instrukcijami zasluži potrebna sredstva. Kdor pa ne more naprej iz kateregakoli vzroka, temu služi sledeče navodilo.

Iz I. in II. eventualno tudi še iz III. gimnazijskega razreda se priporoča prestop v primerni razred meščanske šole, ako je dijak še soloobvezen (pod 14 let). Meščanska šola nima latinščine, ki je v

gimnaziji naiteži predmet. Zato pa se v meščanski šoli bolj gojijo drugi predmeti, ki so potrebni za poljedelce, obrtnike in trgovce, zlasti risanje. Kdor ne namerava študirati cele gimnazije, temu se priporoča, da niti ne vstopi v gimnazijo, temveč v meščansko šolo, ki bo sčasom 4-razredna in katere absolventi bodo imeli prilično iste pravice kakor dijaki z dovršenim IV. razredom srednjih šol. Ako pa mora dijak po I. II. ali III. gimnazijskem razredu prekiniti študije in je že 14 let star, lahko gre k trgovcu ali obrtniku za vajenca. V 3 letih si bo kot pomočnik že sam služil kruha.

Iz II. ali III. gimnazijskega razreda se dijaki sprejemajo tudi v pripravljani razred dveletne trgovske šole (zahtevana starost 13 let), v artiljerijsko podčastniško šolo (starost 17 let) in izjemoma po prestatnem sprejemnem izpitu tudi v učiteljske (starost 15 let), če ni dovolj drugih.

Največ prehodnih možnosti je po dovršenem IV. razredu: v učiteljske (15 let), v 4-razredno trgovsko akademijo v Ljubljani, v 2-razredno trgovsko šolo v Mariboru in Ljubljani, v 4-razredno tehnično srednjo šolo (prej obrtna šola) v Ljubljani — nekateri teh šol pa zahtevajo najmanj »dobro« iz slovenščine, zemljepisja in zgodovine, matematike in fizike, tehnična menda tudi iz risanja — nadalje v vinorejsko šolo v Mariboru, v gozdarsko šolo v Sarajevu (starost 15 let), v rudarsko šolo v Celju in v kmetijsko šolo v St. Jurju ob južni železnici in na Grmu pri Novem mestu, ki pa menda niti ne zahtevata dovršenih 4 razredov, pač na telesno razvitost. Končno je iz IV. razreda mogoče prehod direktno v službe kot poduradnik k pošti, železnici.

Iz višjih razredov ni več toliko prehodov. Kdor je nadel v V. razredu, ima iste možnosti kakor iz IV. razreda. Kdor pa je dovršil V. razred, naj se potrdi, da dovrši celo gimnazijo; ako je dovoli marljiv in pazljiv, se mu bo to vobče posrečilo. S primernim dopolnilnim sprejemnim izpitom se znabiti pride v II. ali III. letnik učiteljske; na ta izpit pa se mora pripravljati že med prejšnjim šolskim letom in v počitnicah.

Iz VI. in VII. razreda se sprejemajo gojenci v vojno akademijo v Beogradu.

Po dovršeni gimnaziji je odprta pot naravnost v razne uradniške službe k pošti, železnici; tudi davčni urad v zadnjem razpisu zahteva srednješolsko maturo. Za druge poklice so potrebne še nadaljnj študije. Abiturijentu realne gimnazije so pristopne vse visoke šole in fakultete: his, medicina, filozofija, tehnika, živinozdravništvo, poljedelstvo in gozdarstvo (šumarstvo), farmacija, enoletni abiturijentski tečaj na trgovski akademiji. Za bogoslovje in za nekatere filozofske stroke (klasična filologija, zgodovina) se zahteva tudi znanje grščine. Zato se je staval predlog, da se umelje na realni gimnaziji grščina kot neobvezen predmet za iste diake, ki se za njo zanimajo in bi se hoteli posvetiti kateremu teh poklicev. Na to se opozarjajo dijaki letošnjega IV. in III. razreda realne gimnazije.

Končam: Vsi stanovi so potrebni, v vsakem poklicu je človek srečen in zadovoljen, ako ga je poklic res klical. Zato ne silite otrok v študije za gotove poklice! Če na želite, da otroci študirajo, potem zbudite v mladih letih v njih zanimanje za študij in ga vedno podpirajte!

Albin Spreitz:

Pota k poznavanju človeka.

Temeljito poznavanje duševnih svojstev gojencev in staršev istih je učitelju neprecenljiva opora za uspešno vzgojo in pouk. — Tega spoznanja si vzgojitelj ne pridobiva zgolj iz proučevanja raznih psiholoških in pedagoških knjig in v običevanju z mladino in starši. Psihologija nas poučuje le o splošnem razvoju in splošnih svojstvih duše. Zatore nam da splošne smernice. — W. Wundt pravi sam nekje: Če bi si sestavil kakšen prebivalec drugega planeta po opisih v raznih psiholoških knjigah podobno in ustrojno človeške duše, bi moral, če bi nas zemljane videl, priti nujno do zaključka, da odgovarjajo vsa tako raznolika opisana svojstva prebivalcem zopet drugih planetov! — Eksperimentalna psihologija, katere oče je imenovan dušeslovec, dela sicer izjemo, ker se opira na eksaktno izvedene poizkuse in se poslužuje metod naravoslovnega raziskavanja. A tudi ta nas ne zadovoljuje docela. — Osnova vsega poznavanja je samospoznanje! Kdor samega sebe dobro pozna v naglih, čustvih, značaju, temperamentu in stremiljenih popolnoma nesamoljubno, lahko sklepa do gotove meje po analo-

giji o svojem sočloveku. A kakšna specifična raznolikost je že med dvema človekoma istega stanu, naroda in okolice! — Že od pamtveka so poizkuševali najti sredstva, ki bi omogočala lažje spoznavanje duševnih svojstev sočloveka. — Fiziognomika uporablja zunanje dele telesa, osobito obraz za presojo duševnih svojstev. Že Aristotel je pisal o tem neko razpravo. Priporočal je primerjanje človeških z živalskimi potezami. Napisal je trditev, če je človek malo sličen s svojim obrazom lisici, levu, ptici, roparici i. dr., poseduje tudi slične duševne lastnosti. — Še danes so med narodom ohranjeni izreki, kakor: ima zviti obraz kot lisica, saj je ravno takšen, ali njegova surovost se že oddaleč pozna, saj izgleda kot kakšen volk itd. Da ta hipoteza ne zadene vselej pravo, je očitno, zato se ne bomo o njej dalje razgovarjali, dasi prav je nekaj življenske resnice na vsem tem. — Tudi Gallova frenologija, t. j. nauk, ki uči, da so duševne zmožnosti in duševne lastnosti razporejene vidno na možganih in so isti vsled razvika ozir. nedostatka gotovili duševnih kakovosti posebno ali nič v gotovem delu razviti, vsled česar dobi tudi lobanja gotovo karakteristiko, ni zadela pravo. Piderit opozarja v svoji knjigi „Mimik und Physiognomik“ (Detmold 1886), da se za presojo dušne kakovosti uporabnih fiziognomičnih znakov na trdnih kostnih oblikah ne najde, temveč edinole na tistih obraznih delih, ki so pod vplivom duševnega dela, torej na gibljivih mišicah. Tu velja stavek: mimične, po strasteh in nastrojih (= Stimmungen) povzročene poteze postajajo sčasoma poton večkratnega ponovila trajne, obstojajoče fiziognomične poteze. Po tem načelu je zgradil Piderit svoj sistem racijonelne fiziognomike in dokazal izvor in pomen posameznih potez na čelu, ustnih, licu, nosu itd. (N. pr. melanholija in žalost zastré oči, zamegli pogled, misli učenjaka odsevajo iz zgrbančenega in vzbokanega čela itd.) Toda tudi k temu je pripomnil, da lahko te poteze navajajo človeka k krivim sklepom, ker zavisi postanek takšnih potez tudi lahko od bolezní, poklica i. dr. Tudi pisatelji se za psihološko presojo poslužujejo fiziognomike in karakterističnih znakov čutov, udov in stasa, tudi hoje. Saj pravi n. pr. Ivan Cankar: „Tistega se boj, ki mrko gleda in počasi hodi!“ — Nadaljna znanstvena osnova za doseg spoznavanja človeka in to brez bridkih izkušenj in mnogoletnega, neumornega opazovanja je grafologija, disciplina, ki na podlagi neprisljjenega in nepotvrjenega rokopiisa razglablja svojstva ljudi. To znanost nekaj, še pred nekaterimi decenijami splošnem smatrali za takšno špekulacijo kot vedeževanje in podobno. — Ko so pa jeli učenjaki, kakor fiziolog Preyer, italijanski psihater Cezare Lombroso, nadalje Michon, Henze, Mayer, Crépiaux, Jamin, Schwiedland, W. Langenbruch i. dr. več raziskovati upravičenost presoje karakterja po rokopisu in znanstveno izgraditi to nekdanjo dvomljivo vedo, so stopili tudi drugi znanstveniki iz prejšnje rezerve in danes je grafologija neoporečna pomožna veda psihologije. — Intuitivno je spoznal vrednost grafologije za presojo značaja že Shakespeare, ko je dejal: Give me a woman's handwriting, And I will give you her character; znamenje, da je bila vednost po rokopisu ocenjevati značaj, že poznana. Tudi Goethe in Leibniz sta pripoznavala njeno vrednost. Preyer je s poizkusom dognal, da so karakteristični znaki pisave enega človeka isti, če piše pisec z desno ali levo roko in z desno ali levo nogo! (Slednje na ta način, če vtakne med prsti nog pisalo.) Veščemu grafologu je lahkoto, spoznati istega pisca, če piše z roko ali s prsti noge! Dokaz, da je vsaka pisava le vedno odtis (= refleks) možganskega dela in njegove dirigence! Pisava odseva takorekoč splošno stanje ali tudi menjava pojavov mišljenja in čutenja v možganih in živcih. Od različnega stanja možgan in živcev zavisi neprostovoljno, nam nezavedne kretnje mišic. Iste predpisujejo karakteristične oblike in znake hoji, obraznemu izrazu in pisavi. Tudi nepoznavalci grafologije sodijo čisto pravilno v grobih potezah o svojstvih pisca. Saj je skoraj vsak količajpameten človek zmožen, da presoja, ali znači ta ali ona pisava pisčevu naobrazbo ali ne, površnost, okornost roke, razburljivost, premišljenost in skrbnost ter t. d. — Znanstveno diagnozo je pa zmožna podati le sistematična grafologija, ki raziskuje pisavo po treh vidikih.

A. Po splošnem vtisu in splošnih znamenjih.

B. Po posebnih znamenjih.

Iz sestave A + B sledé rezultante.

Pod splošnimi znamenji razumejo grafologi iste karakteristične poteze ne-

ke pisave, iz koje se lahko brez globlje- ga študija samo z gotovo vajo in razumnostjo napravi sodba o piscu. Vidi se, če je pisava velika, mala, zaokrožena, koničasta, vezana, nevezana, ravnočrtna, debela itd. Te poteze se morajo ponavljati v več ali manj vseh črkah in pisih. — Posebna znamenja zahtevajo temeljitejši študij. Ta znamenja (z) obstojajo v raznolikih oblikah posameznih malih in velikih črk, olepšav, črt itd. Opažovati se mora, če se ta znamenja vselej v isti obliki ponavljajo ali vsaj mnogokrat. V tem slučaju izražajo trajne in določne lastnosti, v drugem samo mimoidoče nastroje. Vsaka posebna oblika črk ima svoj poseben pomen in istega le zú-se (brez ozira na druge črke iste pisave.) Če ima pisec res tozadevno značajno potezo, sledi šele iz primerjanja in sestave vseh različnih potez pisave. — Torej povzamemo: posamezne poteze kažejo le posamezne značajne lastnosti. Vsa splošna znamenja s posebnimi skupaj in prav odtehtana. — rezultate — podajo šele pravo sliko značaja pisca. — V naslednjem hočem podati nekaj izsledkov grafologije, v kolikor sem zmožen brez faksimilov. Kdor se hoče poglobiti v to znanost, kar je zelo važno, ker je velik odnos k individualni psihologiji, naj si nabavi „grafološke študije“ Cezare Lombrosa, nadalje Preyerja, W. Langenbrucha i. dr. —

Pisava in nje pomen:

Ravnočrtna: Trdnost značaja, nevpogljivost.

Navkretna: vnetost, samoljubnost, upanje, radost.

Navzdol: žalost, slabo razpoloženje, bojazljivost.

Zvalovljena: diplomatične spretnosti, duševna elastičnost.

Velika: ponos, plemečnost, distingviranost.

Mala: malenkostnost, bistroumnost.

Meču podobna: bistroumnost, zvi- jačnost.

Na koncu večje postajajoča: preprostost, naivnost.

Nitasta: (z nečitljivimi zadnjimi črkami.) zaprtost, nezaupljivost.

Vertikalna: značajnost, mrzla pamet.

Na desno nagnjena: sprejemljivost za vnanje vtiske, občutljivost.

Na levo nagnjena: vzdržljivost; pretvorba. Pravi čuti se prikrivajo.

Zaokrožene krve: dobrohotnost, srčna dobrot, slabejša volja.

Koničaste, kotne krve: Ostrnost, trmoglavost, trdnost.

Široka pisava z velikimi razdalji: nagnjenost k zapravljivosti.

Ozka, vsak prostor izpolnjena pisava: Varčnost, ljubezen do posesti.

Osnovne in druge črte fine in tanke: Nežnost, plastičnost volje.

S težkimi osnovnimi črtami: Energija, zavest o resnosti zvanja.

Črte široke: materialno uživanje.

Črte tanke: manjkanje energije

Črte zelo dolge: živahnost.

Črte kratke: trdnost, gotovost.

Črte nad črkami: (n. pr. nad d ali t) nagon do vladanja.

Črke nevezane: Intuicija, idejno bogastvo, hitra asociacija.

Črke vse vezane: logično mišljenje.

Enakomerno vezane in ločene: razven originalnih misli tudi logično mišljenje.

Tipografske tiskane in številčne oblike: učenost, smisel za umetnost.

Lepi originalni loki in zanke; umetniška eleganca, fantazija.

Pretirani loki: afektiranost, ekscentriciteta.

Manjkanje vsakih lokov: preprostost, treznost.

Velike črke zelo veliko pisane: raz- tazija.

Podpis s piko: samoopazovanje, nezaupljivost.

Podpis z ravno črto: samozavest.

Podpis z raznimi loki: afektiranost, samoljubje in samoobčudovanje.

To so posamezne presoje. Kakor smo že prej omenili, se morajo med seboj odtehtavati splošna in posebna znamenja in sinteza obojih da šele rezultanto. — Vprašajmo se le še, kakšen pomen pripisujmo grafologiji z ozirom na vzgojo in pouk.

1. Mislim, da ni potrebno posebno še povdariti, da je grafološko znanje učitelju in vzgojitelju naroda za spoznavo in pravilno presojo duševnih svojstev ljudi in mladine velike vrednosti.

2. Študirajmo neprisljleno in naravno pisavo naše šolske mladine, posebno iste na višji stopnji osnovne šole po grafoloških izsledkih. — Pripominjamo: Če- tudi še niso učenci dovršene osebnosti, in je njihova pisava, kar je naravno, še v razvoju, se zrcalijo že vse, seve še več

ali manj v kali obstoječe duševne svojstvenosti že vendar iz nje.

3. Naj pišejo učenci višje stopnje recimo 1—2 vrsti naravno, neprisljleno — Na učitelju je potem, da uporabljaja sedaj svojo grafološko znanje za pravilno presojo duševne kakovosti svojih gojencev in da s pravim spoznanjem skuša razmahniti to, kar je dobro in zatreti že v kali, kar je slabo!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za slovenjgraški šolski okraj je zborovalo dne 18. avgusta 1921 ob skoraj polnoštevni udeležbi.

Uvodoma je izrazil tov. predsednik iskreno sožalje nad bridko izgubo, ki je zadela našo državo s smrtjo njenega prvega kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja. Pokoj veliki njegovi duši — a v svoji slavi nam ostane večno živ! — To izjavo s slavo-klici na pokojnega kralja so poslušali vsi zborovalci stoje.

Nato je pozdravil tov. predsednik navzoče, zlasti prof. Gvajca iz Maribora, ki se je tako prilazno odzval našemu povabilu, dalje še strokovnega učitelja K. Sovreta in abit. E. Vaupt, ki sta prisostvovala zborovanju kot gosti. — Ker tokrat ni bilo društvenih poročil, ki bi jih moralo rešiti članstvo na skupnem zborovanju, je predaval takoj prof. Gvajc »o risanju v ljudski šoli«. Predavatelj, ki je priznan strokovnjak v risanju, nam je slikal z izredno temeljitostjo prejšnje in sedanje stanje risarske metode. Predaval je prav nazorno in našteval mnogovrstne pripomočke, ki olajšajo učitelju težkoče pri poučevanju tega predmeta. — Referat je bil izredno temeljit, zato se predsednik profesorju iskreno zahvalil. Na splošno željo vseh navzočih je obljubil gospod profesor podati svojo metodo v risanju v kratkih skicah.

Konečno se še sklene soglasno, da se pošlje poverjeništvu UJU v Ljubljani vloga, da se naj uvedejo enotne počitnice.

Želeč vsem navzočim prav prijetne počitnice, zaključil predsednik zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za svetolenarski okraj je zborovalo 6. in 9. avgusta t. l., obakrat pri Sv. Trojici St. g., prvokrat s prav dobro udeležbo, če je tudi bilo preloženo zborovanje na 9. t. m. Zvedelo se je namreč dan poprej, da dospje šef za prosoto naše pokrajinske vlade k zborovanju, radi katerega je bilo vse na nogah.

V lepo okrašen šolski sobi z eksotičnimi cvetličami in tepih po zaslugi g. Eme Vobičeve in Henrike Kovačičeve se je zbralo razum 90% društvenikov obilno število odličnih gostov, katere pozdravi predsednik radostnega srea, posebno pa dobrodošlega šefa za prosoto, g. dr. F. Skaberneta. Po njegovi želji se je izvrševal dnevni red. Predvsem se je izročila krasno izdelana diploma tov. ravnatelju Radi Kopču. Kot 40letni šolnik, učit. zastopnik v o. š. s., bivši društveni predsednik, posebno pa kot junak izza l. 1914. na šentlenarskih zagrizenih, da neznosno osovraženih tleh, je to odlikovanje zaslužil v polni meri. Vse mu je čestitalo in priznalo njegovo izvenredno narodno delovanje. Na to se je zapela »lepa naša domovina«. Do solz ginjen odlikovanec se srčno zahvaljuje vsem ter izrazi v svoji skromnosti, da bi ta dragoceni dar v teh časih lahko nadomestil že njemu podeljena pola z originalnimi podpismi vseh društvenikov. — Dopis tov. Jos. Rajšpa iz Ormoža se prečita, v katerem se zahvaljuje za izkazano društveno pijeteto njegovemu rajnemu nad 50 let delujočemu očetu. To je bil vzor učitelja, časten društven član, dolgoletni blagajnik, a v šoli dobrih mil, nerednih strog, skrben za njih bodoči blagor, zato živi še danes med ljudstvom v najblažjem spominu. Slava mu! — Dopis g. nadzor- nika za šol. vrtnarstvo A. Škulja se prečita. V njem sporoča tov. Škulj, da je za dan 6. t. m. za- držan, vsled česar se je njegovo predavanje oreložilo na dan 9. t. m. Predavanje g. dr. Skaberneta je bilo zelo zanimivo. V nad 2 uri trajajočem govoru je podajal navzočim zlata navodila za prosvetno delo. Potrebna je vsestranska naobrazba učiteljstva, ki ima sicer prvo in najpogavitnejše delo v šoli: učitelj pa nosi ime tudi za narod, med katerim živi, da tudi zanj deluje. Gospod šef je priporočal pristop h Jugoslav. Matici in CMD. Priporočal je, naj se vsak resno poprime pouka o državnem jeziku, marljivo čita »Naš list«, »Srbski književni glasnik«, »Prosvet- ni glasnik moderne književnosti« itd. Ljudstvu je pomagati izven šole. Goje naj se obrtno - nadaljevalne šole, dalje petje med narodom; ustanavljajo se bralna in sokolska društva, goji naj se orgljanje, cerkveno petje, gosli itd. Tudi naj se prireajo tečajji za kmetijstvo, trtorje, sadjarstvo. Živnorej, čebelorejo in razna druga potrebna predavanja. Poučevati je ljudstvo o davkih, proti alkoholizmu, gojiti je dramatična društva in naj se povsod ustanavljajo odseki za prosvetno delo. — Učiteljski stan je elitni stan. V bodoče se bo delovalo za 6 letnikov učiteljska. Naš jezik in srbohrvaščina se morata intenzivno gojiti, nikjer več naj se ne nemškutari. Z vzorno šolo se mora začeti prosvetno delo z vsemi duševnimi in telesnimi močmi posameznika v blagor našega naroda.

Te smernice so bile sprejete s hvaležnim srcem vseh navzočih, kar je pričalo vsestransko pritrdjevanje gospodu govorniku.